



T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR (ULİSA)
ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE İNSANİ YARDIM ÇALIŞTAYI

Konsept, Veri ve Koordinasyon

SONUÇ RAPORU

Haziran 2021

Ankara

KATKI VEREN KURUM VE KURULUŞLAR



KATILIMCILAR

Anıl KOCABAY

Türk Kızılay

Arif YILDIRIM

Diyanet İşleri Başkanlığı

Bilal VARDİ

Beşir Derneği

Bilal DEĞİRMENCİ

Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

Cem VURAL

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Cihat Sami GÜN

Türk Kızılay

Doğukan DOĞU

Beşir Derneği

Enes AYDIN

İHH İnsani Yardım Vakfı

Enes ERBAŞ

Sadakatası Derneği

Fatimatüzzehra TOPRAK

Uluslararası Göç ve İntibak Derneği

Feray Salem HACIMEHMET

Türkiye Diyanet Vakfı

Furkan TERZİ

Yeryüzü Doktorları Derneği

Hacı AYDEMİR

İnsan Vakfı

Hamit KUNT

Deniz Feneri Derneği

Haşmet Serdar ÖZDEMİR

Hatice Gökçen ÖZGÜR

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)

Kaan SANER

Türk Kızılay

Kübra MERTEK

Mehmet TANDOĞAN

İnsana Değer Veren Dernekler Federasyonu

Mehmet Akif BİLGİN

Beşir Derneği

Muhammed Cahid ÇELİKUS

Türk Kızılay

Mustafa ERDEM

Türkiye Diyanet Vakfı

Mustafa OLGUN

İHH İnsani Yardım Vakfı

Mustafa Talha KESKİN

İHH İnsani Yardım Vakfı

Mücahit Nuri ALTIN

Hayrat İnsani Yardım Derneği

Nilüfer ÖZTÜRK

Türk Kızılay

Osman UCAEL

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)

Ömer Faruk UYAN

Türkiye Diyanet Vakfı

Safa ŞİMŞEK

Yeryüzü Doktorları Derneği

Dr. Selman Salim KESGİN

Türk Kızılay

Serhat GÜRBÜZ

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Yusuf Seyit ÖZDEMİR

Çare Derneği

Doç. Dr. İbrahim DEMİR

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Arş. Gör. Dr. Serhan ÜNAL

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Arş. Gör. Ceren Zengin KAYA

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Arş. Gör. Gülşen YILMAZ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Arş. Gör. Öznur ALBAYRAK

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Arş. Gör. Muhammed ORUÇ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

M. Aykut KOÇAK

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Alperen Kürşad DİZDAROĞLU

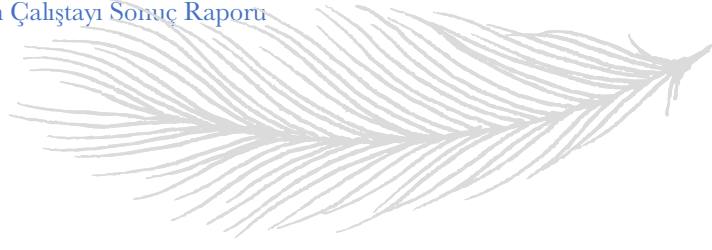
AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)



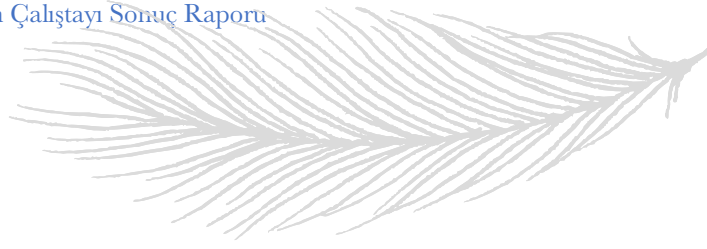
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü

©2021 ULİSA



AÇILIŞ VE VİZYON KONUŞMALARI

**Doç. Dr. İbrahim DEMİR**

T.C. Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi Uluslararası İlişkiler
ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü
Müdürü

Sayın Rektörüm, Kıymetli
Misafirlerimiz,
ULİSA Enstitümüzün Çalıştay
Serisinin İkincisi'ne Hoş Geldiniz!



Bugün burada bilimsel bir faaliyet için toplanmış bulunuyoruz.

Küresel ekonomik ve siyasal sistem giderek daha fazla mazlum üretmektedir. Buna doğal afetleri de eklediğimizde küresel düzeyde ciddi bir insani yardım ihtiyacı söz konusudur. “Development Initiatives”’in en son yayınlanan 2021 raporuna göre son 5 yılda küresel insani yardım miktarı 27 milyar dolardan 31 milyar dolara çıkmıştır. Bu sayı, insani yardım ihtiyacının 31 milyar dolar ile sınırlı olduğu anlamına gelmemektedir. 75 ülkede 245 milyona yakın insanın insani yardıma muhtaç olduğu bilinmektedir.

Bu tablonun bizi ilgilendiren yönü ise küresel insani yardım ihtiyacının büyük bir kısmının bizim etki alanımızda, bizim akraba topluluklarımızda olmasıdır. Türkiye’nin sınırları aşan artan gücü ile birleştirildiğinde bu gerçek, Türkiye’yi kısa zamanda dünyanın önde gelen insani yardım aktörü yapmıştır. Türkiye, 2020 yılında bir önceki yıla göre %6 artışla 8 milyar dolarlık insani yardım yapmıştır. Bu sayı, 20 trilyon dolardan fazla GSMH’ye sahip dünyanın birinci ekonomisi ABD’nin yaptığı 8.8 milyar dolarlık yardıma çok yakındır. Dünyadaki insani yardımın yarısından fazlasını Türkiye ve Amerika tek başına yapmaktadır. 8 milyar dolarlık insani yardım, Türkiye’yi GSMH’ye oranla dünyanın insani yardım yapan birinci ülkesi haline getirmiştir.

Türkiye’nin insani yardım hamlesi akademik çalışmalarda da dikkat çekmektedir. Ülkemizin insani yardım hamlesi sorgulanmakta, şöyle denmektedir: Nasıl veya neden bölgesel gücü çok olan bir ülke, küresel bir insani yardım aktörü oluyor (ya da olmak istiyor)?



Günümüzde insani yardım, bayrak dalgalandırmanın, gönüllere ve zihinlere hitap etmenin ve yumuşak gücün en stratejik araçlarından biridir. Başka türlü girilemeyecek yerlere insani yardım ile girmek mümkündür. Ancak Türkiye yalnız değildir ve rekabete maruzdur. Meselenin ekonomik, siyasi, sosyolojik, psikolojik, sağlıkla ilgili, ilahiyatla ilgili birçok boyutu bulunmaktadır. Bu karmaşık boyutları tek bir kişinin tek bir kurumun çözümlemesi çok zordur. Bu konu bizim ULİSA’da yaptığımız gibi disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmalı ve ciddi bir veri toplama/veri analizi faaliyeti yapılmalıdır.

İnsani yardım olgusunun ve Türkiye’nin yaptığı insani yardım faaliyetlerinin bilimsel olarak araştırılması ve incelenmesi gerekmektedir. Konsept, koordinasyon ve veri analizi konularında cevap aranması gereken çok sayıda soru mevcuttur. Keşke vaktim olsa da sizlere 25 yüksek lisans öğrencimin hazırladığı dönem makalelerinin sadece başlıklarını okuyabilsem. Ancak bunun için vaktinizi almak istemiyorum. Kısacası, neyin, nerede, ne kadar işe yaradığını iyi bilmeli, kaynaklarımızı ona göre yönlendirmeliyiz. Kaynaklarımız kıt ve yıllık 8 milyar dolar civarındaki insani yardım faaliyetlerimizin maksimum etkiyi oluşturduğundan emin olmak zorundayız. Sürdürülebilir bir insani yardım hamlesi için en doğru stratejiyi benimsemeli, koordine bir şekilde hareket etmeli ve mutlaka veri toplayıp analiz etmeliyiz.

Bu düşüncelerle çalıştayımızın konusunu Türkiye’nin İnsani Yardım Faaliyetleri; temasını ise insani yardım faaliyetlerinde konsept, koordinasyon ve veriye dayalı politika olarak belirledik.

Çalıştay katılımını geniş tuttuk. Bugün aramızda on beş kadar STK ve insani yardım kurumunun temsilcileri ve insani yardım yüksek lisans öğrencileri var. İnsani yardım ile alakalı kurumlarımızın yöneticilerinin yapacağı vizyon konuşmaları öğleden sonra yapılacak çalıştay oturumu için çok önemli ipuçları sunacaktır. Çalıştayımızla inşallah bugüne kadar yapılan çalışmaları bir adım öteye taşımış olacağız.

Çalıştayımızda emeği geçenlere; başta destekleri için Sayın Rektörümüz Prof. Dr. İbrahim Aydın’ya; Türk Kızılay, Türkiye Diyanet Vakfı, TİKA ve AFAD’a; büyükelçilerimiz sayın Neziroğlu ve Güllüoğlu’na; ULİSA ekibine; çalıştay katılımcısı çok değerli kurum temsilcileri ve yüksek lisans öğrencilerimize şükranlarımı arz ediyorum.

Daha fazla vaktinizi almadan tekrar çalıştayımıza hoşgeldiniz diyor ve saygılar sunuyorum.

Prof. Dr. İbrahim AYDINLI

Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi Rektörü

İnsani yardım kavramında, 'insani' ve 'yardım' kelimeleri bütün dünyada aslında ahlaki olarak bilinir. Fakat temel yaklaşım ve bunun altındaki felsefe nedir? Bakış açısı dediğimiz meseleyi ortaya koymak lazımdır.



Başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere bu konuda yetkili bakanlarımız ve özellikle ilgili kuruluşlarımız davranışsal olarak bunu bütün dünyaya bir söylem olarak geliştirdi ve bugün bunların üzerinde yürüyoruz.

Batı kültürü öncelikle bir ihtiyaç yaratır. Bu genellikle sunidir ve buna reklam diyoruz. Önce bir ihtiyaç yaratır ve bu ihtiyacı karşılamak için birçok araç üretir. Yani önce mazlumlar meydana getirmekte ve daha sonra buralara insani yardım, bağımsızlık ve özgürlük veriyorum diyerek lütuf gibi sunmaktadır. Birtakım göstermelik yardımlar, daha çok reklam kokan, ama hepsinin birer karşılığının olduğunu görüyoruz.

Yardım hem bizim Türk kültüründe hem de İslam kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. İlane biçiminde adlandırılır. Allah'ın sevdiği davranışlardan birisi olarak hiçbir karşılık beklemeden, 'cennet bile sizin olsun' şeklinde tasavvufta daha deruni ifade ile karşılık gelmektedir. Bu noktada biz insani yardımın en üst zirvesini yaşamış bir medeniyetiz. Deruni ifade ile biz insani yardımı belki bin yıldır yaşıyoruz. Anadolu insanlığın son atası olarak başı sıkışanın sığındığı bir yerdir. Hristiyan'ından Yahudi'sine, Müslüman'ından Yezidi'sine, etnik anlamda hiçbir fark gözetilmeksizin Anadolu'da insanlar sığınabiliyor ve kendi inanç ve kültürleri ile yaşayabiliyor.

Yardım sadece gıda yardımı meselesi değil, ek olarak yardıma yönelik meseleleri kapsamaktadır. Biz, yardımın balık değil, balık tutmayı öğretmekten geçtiğini biliyoruz. Hep vermekten öte o ülkelere sistemlerini kurarak, onların su kuyularını açarak, ziraat alanlarını geliştirerek ve sanayi alanlarını geliştirerek asıl yardımı sağlıyoruz. Aslında gerçek yardım budur. Diğerisi ise ölmek adına, sağlık veya açlık anlamında acil yardımdır. Biz ise acil yardım kısmını mevcut durumda çoktan aşmış durumdayız. Biz şu anda karşılık beklemeden daha kurumsal ve yapısal, o ülkeleri



geliştirecek ve onları yardıma muhtaç olmaktan çıkaracak destekleri sağlıyoruz. Türkiye'nin geldiği noktada bilinen yardımın ötesinde farklı bir yaklaşım içerisinde olduğunu görüyoruz. Geldiğimiz noktada ve özellikle pandemi döneminde Türkiye'nin ortaya koyduğu davranış, bütün dünyanın övgüsünü ve takdirini kazanan davranıştır.

Asıl olarak pandemi sonrasında, Türkiye'nin insani yardım davranışı anlaşılacaktır. Dünyanın sağduyusu ve vicdanının daha ahlaki, verimli ve mantıklı çalışacağını umuyorum. Buna göre de kurulmak istenen dünya düzeninin bu konuda özellikle daha önemseneyeceğinin farkındayım. Bizler de elimizden geldiğince üniversitemizde/üniversitede bu konudaki akademik çalışmaları nasıl yapabileceğimizi düşünerek hareket ediyoruz.

Cumhurbaşkanımızın önderliğinde bu konuda devlet politikası ortadadır. İfade ettiğim gibi pandemi sonrası insani yardım konusu tekrardan ele alınmalı ve veriler tekrardan gözden geçirilmelidir. Koordinasyon bu noktada çok büyük önem arz ediyor. Emek, zaman ve kaynak anlamında koordinasyon bu işin tam merkezinde durmaktadır.

Dr. İbrahim ALTAN

Türk Kızılay Genel Müdürü

İnsani yardım meselelerinin üniversite çatısı altında gündeme gelmesi son derece önemli bir husustur. İhtiyaç sahiplerine yardım etmenin insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte yardım eyleminin kurumsallaşması, yardımların üretilmesinin ve



koordinasyonunun bir uzmanlık alanı haline gelmesi ancak birkaç yüzyıllık tarihe sahiptir. Örneğin köklü bir geçmişe sahip olan Kızılay'ın kuruluşu 19. yüzyıla dayanmaktadır. İnsan ıstırabını gidermek amacıyla yapılan çalışmaların bütünü tanımlayan çerçeve bir kavram olan insani yardım öncelikle insan onurunu korumayı amaçlamaktadır. İnsani yardımı, Barış Manço'nun "Yoksul görsen besle kaymak bal ile, garipleri giydir ipek şal ile, öksüz görsen sar kanadın kolunu" dizeleriyle tanımlayabiliriz. İnsani yardım; aktörleri, tarafları ve boyutları noktasında Birleşmiş Milletler kurumları, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları, Kızılay ve Kızılaç Hareketi üyesi ulusal dernekler, yerel sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları, medya, bağışçı ve donörlerden oluşan yapısıyla çok aktörlü ve dinamik bir yapı sergilemektedir. Çünkü insani yardım çalışmaları insanları afetlerden ve afetlerin etkilerinden; savaşlardan ve krizlerden ve bunların etkilerinden, onu kırılgan ve zarar görebilir hale getiren her türlü durumdan korumayı hedeflemektedir. Afet ve krizlere zemin hazırlayan sebeplerin bertaraf edilmesi, meydana gelmeleri durumunda ise maruz kalanların dirençlerinin artırılması konuları da sahanın önemli bileşenleri arasında yerini almaktadır. Sahanın çok boyutlu ve aktörlü yapısı, farklı motivasyonların varlığı çalışmaların planlanması ve yürütülmesi noktasında birtakım ilke ve standartların oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda Kızılay, faaliyetlerini insanlık, ayırım gözetmeme, tarafsızlık, bağımsızlık, gönüllü hizmet, birlik ve evrensellik ilkelerine bağlı olarak düzenleyip yürütmektedir. Ayrıca Sphere Standartları, insani yardım çalışanları için, uygulama ilkeleri ve temel insani standartlar gibi diğer çerçeve ilkeleri de saha çalışanları için yol gösterici olmaktadır.

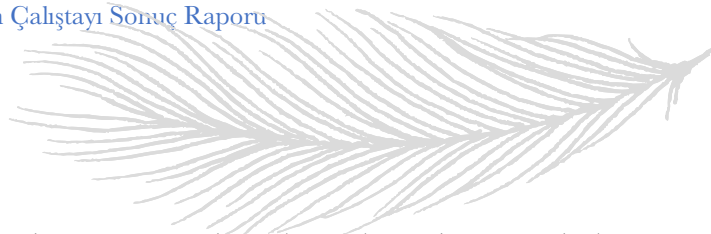
Küresel ölçekte insani yardım ihtiyaçlarına bakıldığında insani yardıma ihtiyaç durumlarının uzun süreli savaş ve çatışmalar ile afetler yüzünden ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kriz bölgelerinde acil gıda ve barınma ihtiyacı, sağlık gibi temel alanlar öne çıkmaktadır. Uluslararası verilere göre hâlihazırda dünya genelinde acil



insani yardıma muhtaç insan sayısı 245 milyondur. Türkiye, küresel insani yardım ağında üstlendiği role baktığımızda dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olmakla birlikte dünyada en fazla insani yardım harcaması gerçekleştiren ülke konumundadır. Mazlumlara el uzatma konusunda başı çeken Türkiye bu azmiyle insanlığın vicdanının sesi olmaktadır. OECD Kalkınma Yardımları Komitesi verilerine dayanan bu tespit kuşkusuz milli gurur vesilesidir. Ancak sadece bundan da ibaret değildir. İnsanlık bayrağını daha yukarıya taşımanın bizim omuzlarımızda olduğunun kesin ve açık bir habercisidir. Türkiye’de her birinin farklı karar alma mekanizması ve işleyişi bulunan birçok kamu kurumu ile sivil toplum kuruluşlarından oluşan kurumlar ağı, ulusal ve uluslararası düzeyde insani yardım politikasının temel aktörü ve uygulayıcısıdır. Öncelikli olarak tarihi ve kültürel irtibatımızın kuvvetli olduğu gönül coğrafyası olarak adlandırabileceğimiz kriz bölgelerinde insani yardım çalışmaları yürütülmesi yaklaşımı hâkimdir. Örneğin Arnavutluk veya Bosna Hersek’teki bir afet, Azerbaycan’daki bir kriz, Suriye’deki çatışma ortamının ortaya çıkardığı acil yardım ihtiyacının mutlaka Türkiye tarafından karşılanması gerekliliği kabul edilmekte ve bu görev bir seçenek değil sorumluluk olarak görülmektedir. Şüphesiz bu tespit yardım çalışmalarının bu bölgelerle sınırlı olduğu anlamına gelmemektedir. Türkiye’den yola çıkan insani yardım kurumları Filipinler’den Senegal’e Güney Amerika’dan Endonezya’ya kadar birçok bölgede insani yardım çalışmalarının önemli aktörüdür.

Türkiye Birleşmiş Milletler, sivil toplum kuruluşları, Kızılay ve Kızıllaç dernekleri ile kurumlar arası iş birlikleri sayesinde ciddi görevler üstlenmektedir. 2016 yılında İstanbul’da düzenlenen Küresel İnsani Yardım Zirvesi ve 2019 yılında ev sahipliği yapılan Dünya İnsani Yardım Eylem Zirvesi gibi örneklerle çoğaltılabilecek bu durumlar, uluslararası aktörlerle iş birliklerimizin önemli göstergeleri arasındadır. Uluslararası yardımların büyük bölümü sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmekte ve büyük ölçüde bağışlarla fonlanmaktadır. Bu keyfiyetle Türkiye’den yola çıkan yardım çalışmaları sadece gönüllü ve profesyoneller eliyle yürütülen teknik bir faaliyet olmanın ötesine taşınmakta, binlerce kişinin tek bilek, yek ahenk olduğu bir iyilik senfonisine dönüşmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşları sadece acil yardım durumlarıyla değil insani diplomasi gibi çatışma çözümü ve barış inşası gibi önemli araçlarla da sahada kendini göstermektedir. Nitekim Suriye, Libya, Filipinler gibi dünyanın farklı insani kriz bölgelerinde kamu kurum ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte yürütülen diplomatik çalışmalar öne çıkmaktadır. Türkiye’nin yaptığı insani yardım çalışmalarının diğer bir ayağını da krizlerin çözümü, kriz bölgelerinin imar ve kalkınması ile dinamiklerin artırılmasına yönelik projeler oluşturmaktadır. Bu kapsamda, kriz coğrafyalarında



okul, hastane, su kuyusu, su kanalı, yol ve benzeri kalıcı eserlerle kalkınmanın desteklenmesi; meslek edindirme kursları ve çeşitli desteklerle bölge halkının kendi geçimlerini sağlar hale gelmesini hedefleyen birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir. Müslüman coğrafyalarla ilişki ve iş birliğinin geliştirilip sürdürülmesinde işlevi olan ramazan ve kurban vakit ve bayramları gibi ortak kıymetlerimiz vesilesiyle kriz bölgeleri de her yıl düzenli olarak ziyaret edilmektedir. Sahadaki acil ihtiyaçların tespit edilmesi, bölge halkına destek olunması, krizlere sebep olan sorunların ortadan kaldırılması için çözüm geliştirilmesi ve iş birlikleri inşa edilmesinde bu gibi kıymetler önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim üzerimizde Yunus Ata'nın "yaratılanı severiz yaratandan ötürü" vasiyeti vardır.

İnsani yardımda geliştirilme gereksinimi duyulan alanlar konusunda kriz bölgelerinin acil yardıma ihtiyacı olmakla birlikte bu yardımların gerekli ihtiyaç tespiti ve etki analizi çalışmaları araçlarıyla bir sistem dâhilinde incelenmesi özel bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda, insani yardım alanındaki akademik ve entelektüel kapasitemizi artıracak çalışmalara daha fazla kaynak ayrılmalıdır. Nitekim Kızılay Akademi platformunun oluşturulması bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sunacaktır. Kızılay olarak sahadaki faaliyetlerimizin yanı sıra insani yardım alanında üretilecek her türlü akademik çalışmanın destekçisi ve teşvikçisiyiz. Bu noktada, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü bünyesinde misafir öğretim üyesi olarak yer aldığımız İnsani Yardım Çalışmaları Yüksek Lisans Programı başta olmak üzere, Kızılay ve AYBÜ arasındaki tüm akademik iş birliklerini çok önemsiyoruz. Ayrıca uluslararası yardım çalışmalarında koordinasyonun sağlanması için etkili iletişim mekanizmaları tesis edilmelidir. Bu noktada Türkiye'den yola çıkan insani yardım kurumları olarak bazı koordinasyon istişare mekanizmaları kurmuş olduğumuzu da belirtmek istiyorum.

Aslında yapılması gereken insani yardıma olan ihtiyacı nasıl azaltırız hatta yeryüzünde insani yardıma ihtiyaç duyulmasını nasıl yok edip gündemden çıkarabiliriz üzerine konuşmamız, düşünmemiz, çalışmamız ve harekete geçmemiz gerekiyor.

Doç. Dr. Selim ARGUN

T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Başkan Yardımcısı

İnsanî Yardım Çalışmalarımız: Yapılanlar ve Yapılması Gerekenler

İnsani yardım çalışmaları için sihirli bir kelimedenden söz etmem mümkünse, bu kelime

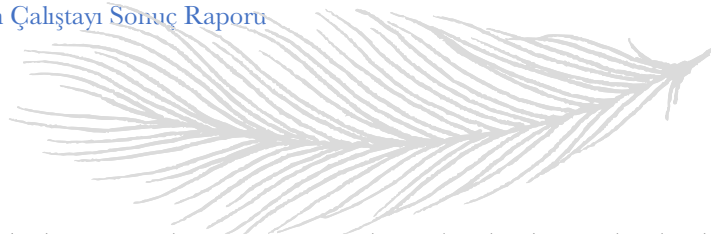
koordinasyondur. Koordinasyon, eşgüdüm, senkronizasyon; ne şekilde ifade edilirse edilsin, insani yardım faaliyetlerinin anahtar kelimesi budur. Buna karşılık insanî yardım çalışmalarının Türkiye’de ve belki de küresel çapta en büyük handikaplarından biri, eşgüdümün maalesef tesis edilememesidir.



Koordinasyon dendiğinde, üç ayaklı bir eşgüdümünden bahsetmiş oluyoruz: (1) Sivil toplum kuruluşları arasında, (2) devletin veren eli konumundaki kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında ve (3) ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında. Bu alanlardaki koordinasyon eksikliklerinin farkında olunması ve çözüm arayışı içinde tablonun kamuoyu ile paylaşılması, gerekli tedbirlerin alınması konusunda önemli bir katkı sunacaktır.

Türkiye yıllardan beri kişi başına gayri safi milli hasılasına (GSMH) göre dünyada en fazla insani yardım yapan ülke durumundadır. 8,7 milyar dolar ki, bu rakam gayri safi milli hasılamızın neredeyse %1,1’ine tekabül etmektedir. Bu oran, deyim yerindeyse, ülke olarak gayri safi milli hasılasının zekatını vermeye doğru giden bir ülke olduğumuz gerçeğini de ortaya koyuyor. Çünkü zekâta dair hükümlerin bildirdiği üzere, İslam fıkında cimrilikten kurtulma sınırı %2,5’tir.

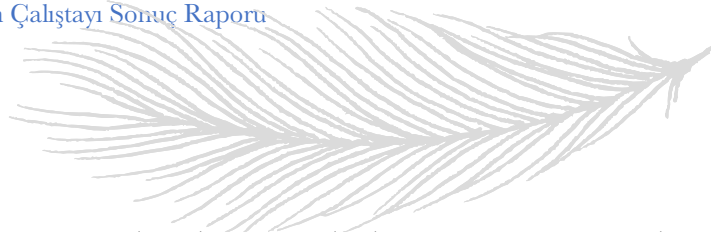
Bütün dünya tarafından, özellikle de İslam alemi tarafından gıpta ile takip edilen bu iyilik hareketi, umuyoruz ki önümüzdeki yıllarda da artarak devam edecektir. Çünkü halkımız insani yardım konusunda tarihinden ve kültüründen gelen köklü bir geleneğe sahiptir. İnsanımız doğal afetler, savaş, yoksulluk ve toplumsal çatışmalar nedeniyle zor durumda kalan halklara yardımda bulunmayı hem insani hem de dini bir görev addetmektedir.



Dünya geneline baktığımızda, günümüzde aslında bu sahada kabullenmesi zor gerçekler de mevcut. Mesela dünyada her yıl kozmetik sektörüne harcanan para, insani yardıma harcanan paradan daha fazladır. Ayrıca, dünyada yaklaşık 45 milyon -yani hemen hemen İspanya nüfusu kadar- çocuğun köle durumunda olduğu, köle gibi muamele görüp çalıştırıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Öte yandan, insani yardım sektörünün Batıda bazen art niyetli çalışmalar için bir kamuflej olarak kullanılabildiği bir dönemden geçiyoruz. Mesela, Afrika’da kurulan bir sahra hastanesinin Batılı ülkelerin ileriki dönemlerde ilgili coğrafyanın yer altı ve yer üstü zenginliklerine ulaşmak için veya jeo-stratejik konumu sebebiyle o ülkeye yapmayı düşündüğü bir çıkartma harekâtı için kullanıldığı, ama insani yardım faaliyeti olarak sunulabildiği bir dönemden geçmekteyiz. Hakeza, yetim çocuklar için Afrika’da açılan bir yetimhanenin belki de çocuk veya organ kaçakçılığı için bir maske olarak kullanılabildiği bir dönemde yaşıyoruz. İşte tam da böyle bir dönemde, G-7 ülkeleri arasında yer almayan bir İslam ülkesinin en fazla insani yardım bakımından dünyadaki en gelişmiş ekonomilerle yarışırken bunu herhangi bir nüfuz tacirliği, ya da güç simsarlığı yapılmadan gerçekleştirmesi, üzerinde önemli, ciddi ve akademik çalışmaların yapılması gereken bir husustur.

8,7 milyar dolar ile en çok insani yardım yapan ülke olarak kayıtlara geçmek bizim için bir iftihar vesilesidir. Amerika, Çin ve AB üyesi ülkeler gibi uluslararası camiada ekonomik imkanlar sebebiyle insani yardımda ilk sıralarda yer alması beklenen ülkelerin önüne geçmiş durumdayız. “İnsani diplomasinin” bir alt dalı mahiyetini de taşıyan insani yardım konusundaki bu öncülüğümüz, tekrar dikkat çekmemiz gerekirse, toplumumuzun yardımlaşmaya ve zor zamanlarda destek olmaya dayanan köklü geçmişinden kaynaklanmaktadır. Ülkemizin insani yardım politikası çerçevesinde “çıkarsız dayanışma” ifadesinin, yürüttüğümüz mağdur ve mazlum kitlelere yönelik insani yardım diplomasisinin bir özeti olarak sloganlaştırılması ve kavramsallaştırılması gerekmektedir. Dünya insani yardım literatüründe sadece yapmış olduğumuz yardımların rakamsal değerleri ile değil, teorik ve ampirik saha çalışmalarıyla da yer almamız bir zorunluluktur. Ama halihazırda bu sahadaki kavramsallaştırmaların Batı literatüründen neşet ettiğini, İslam dünyasından dünya insani yardım literatürüne çok ciddi bir akademik katkının olmadığını belirtmek gerekir.

Altını çizmek istediğimiz ve sloganlaştırılmasını tavsiye ettiğimiz ikinci kavram ise, “Türkiye Modeli” kavramıdır. Ülkemizin insani yardım konusundaki politikaları doğrultusunda tüm kurum ve kuruluşlarımızca benimsenen ilkelerimiz bulunmaktadır: Şeffaflık, ülkeler arasında hassas dengeleri koruma, ülke politikasının tüm kurum ve kuruluşlarca benimsenmesi, söylem ve eylem birliğinin



sağlanması ve insani yardım konusunda hizmet götüren ve hizmet alan bireyler bakımından ayrımcılık yapılmaması bu ilkelerin en önde gelenleridir. İnsani yardımlar konusunda dünyada sayılı devletler arasına dahil olan ülkemizi temsilen uluslararası düzeyde tanınan bir “Türkiye Modeli” oluşturulması için, bu ilke ve hedefler doğrultusunda ilgili bütün sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve kamu kurum ve kuruluşlarınca bir ortak akıl oluşturarak beraberce hareket edilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilirliğin sağlanması açısından da öncelikle ülkemizin STK’ları ve diğer kurumları ile gerçekleştirdiği insani yardımların yapısı, işleyişi, güncel durumu ve koordinasyonuna yönelik istişarelerde bulunulması için devlet kurumlarımızın ve STK’larımızın düzenli olarak bir araya gelmesi bir tercih değil, bilakis bir zorunluluktur. Örnek bir toplantıdan bahsetmek gerekirse, geçtiğimiz Ramazan ayında Gazze’ye yönelik menfur bir saldırı gerçekleştiğinde, Diyanet İşleri Başkanlığımız tarafından Türkiye’de Filistin ve Kudüs davasına yönelik faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşlarının tamamı davet edilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığının ev sahipliğinde yaklaşık 60’a yakın STK, sayın Başkanımızın riyasetinde hem kamu kurum ve kuruluşlarımız hem de sivil toplum kuruluşlarımızdan konu ile ilgili çalışma yapan birimler ile Filistin istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı sonrasında yapmış olduğumuz değerlendirmede herkesin üzerinde durduğu konulardan biri, aslında bunun ne kadar geç kalmış bir koordinasyon toplantısı olduğuydu. Bu toplantının ikinci ayağında Türkiye’de bu konu üzerinde çalışan münevverlerimizi bir araya getirdik. Üçüncü buluşmayı ise TBMM çatısı altındaki İlahiyat mezunu milletvekillerimizle gerçekleştireceğiz. Bu istişare toplantılarında çok büyük verim alındığını bu vesileyle belirtelim.

İnsani yardım konusunda ülkemizin tüm bu güzelliklerinin yanı sıra, bizleri bekleyen bir SWOT (güçlü ve zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler) analizinde karşımıza çıkacak bazı tehdit ve tehlikeler de bulunmaktadır. Bu tehdit ve tehlikelerin en önde gelenleri, kurumlar ve STK’lar arasındaki koordinasyon eksikliği, yapılan insani yardımın belli bölgelerde yoğunlaşması ve belli merkezlerle sınırlı kalmasıdır. Bir kurban organizasyonunda aynı uçakla Afrika’nın belli bir bölgesine giden yaklaşık yirmi STK’mızın hepsinin gittikleri bölgede başkente yakın bir mahalde kurban organizasyonunu yapıp, afişlerini açıp, biz burada kurban organizasyonu yaptık diyerek kurban etlerini o bölgeye dağıtarak akabinde ülkemize dönmeleri, belli merkezlerde insani yardım faaliyetlerinin temerküz etmesine bir örnektir. Ama eşgüdüm eksikliği yüzünden insani yardımın belli merkezlerle sınırlı kalması dolayısıyla ortaya çıkan bu durum, yardıma ihtiyacı olan, hatta daha da fazla yardıma muhtaç olan periferideki, yani daha uzak yerlerin bundan mahrum



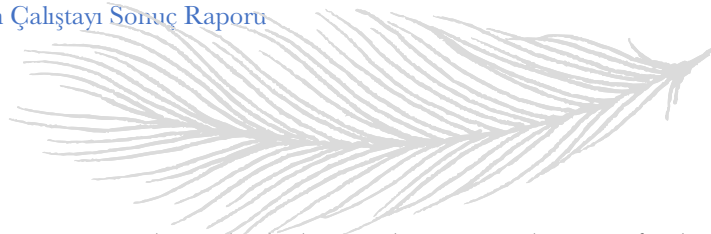
kalmasına sebebiyet veriyor. Bunu gerçekleştirmek ise, ciddi bir planlama, koordinasyon ve eşgüdüm gerektiriyor. Ayrıca savaş ve insani kriz bölgelerinde yaşanan güvenlik sıkıntıları fevkalade önemlidir. Kolektif hareket edilememesi, bazı bölgelerde yapılan yardımın ihtiyaç fazlalığı oluşturabilmesi, yapılan yardımın aynı ülkenin farklı bölgelerine ulaştırılamaması gibi zorluklar bu noktada bilhassa ön plana çıkmaktadır.

Bu ve benzeri risklere karşı koyabilmek, böylece ülkemizin insani yardım diplomasisindeki konumunu geliştirebilmek ve daha iyiye taşıyabilmek için şu hususları da bir tavsiye ve öneri olarak dile getirmek gerekmektedir: Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarımızın sahada edindiği tecrübeyi, fırsat ve tehdit analizlerini bir araya getirecek ortak bir bilgi havuzuna ihtiyaç vardır. Konsept, koordinasyon ve veri analizinde, bu verilerin bir araya toplanması son derece önemlidir.

Bu bağlamda,

- Dünya genelindeki insani yardım faaliyetlerinin nasıl yürütüldüğünü inceleyerek, insani diplomasi alanında dünyada öne çıkan gelişmelerin ve iyi uygulama örneklerinin tespit edilmesi;
- Bunların ülkemizdeki insani yardım çalışmalarına uygulanabilirliği konusunun, yine öncelikle akademisyenlerimizle müzakere edilmesi;
- Kurumlar arası iş birliği ve birlikte çalışma kültürü ile koordinasyonun sağlanması;
- İnsani yardım konusunda ülke politikaları, ülkemizin yakın ve uzun vadeli hedefleri ve çıkarları da gözetilerek -tamamen çıkar odaklı değil ama bunları da gözeterek- ülke politikalarının belirlenmesi ve buna yönelik bir mevzuat çalışması yapılması gerekmektedir. Burada bahsi geçen ve koordinasyonu sağlamayı hedefleyen yasal düzenlemenin hiyerarşik bir idari yapılanmadan öte, sorunların müzakere edildiği ve karşılıklı olarak tecrübelerin paylaşıldığı bir platform şeklinde olması önem arz etmektedir.);
- İletişim kanallarının daha iyi kullanılarak eşgüdüm sağlanması, ortak stratejilerin belirlenmesi;
- İnsani yardım konusunda faaliyette bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen çalışmaların sistematik olarak raporlanmasına ihtiyaç vardır.

Bu konuda aslında bir “big data”nın mevcudiyetinden söz edebiliriz. Bizim raporlanmayan ve kayda geçmeyen insani yardım faaliyetlerimiz de bu raporlamalarla kayda geçtiğinde, dünyada şu anda bulunduğumuzdan çok daha yukarıda bir yerde olmamız muhtemeldir. Elbette “big data”nın sadece toplanması yeterli değildir; verilerin analizinin yapılması ve o veriler üzerinde çalışma yapılarak



ulaşıl原因 sonuçların sosyal politikalara dönüştürülmesi fevkalade önem arz etmektedir. Aynı ülkede farklı alanlarda aynı hedefe yönelik farklı insani yardım uygulamalarının koordineli bir şekilde yürütülmesi ve benzer alanlarda yapılan mükerrer insani yardımların önüne geçilebilmesi amacıyla bir iletişim mekanizmasının oluşturulması, insani yardım alanında çalışan ilgili kurum ve kuruluşların personellerine insani yardım diplomasisi eğitimlerinin verilmesi, sivil toplum kuruluşlarında işletme yüksek lisans programlarının Türkiye’de sayısının artırılması gerekmektedir (bu sonuncu hususa örnek vermek gerekirse, Amerika’da özellikle Johns Hopkins Üniversitesi’nde “NGO MBA Management” adıyla açılan program tam da bu amaca yöneliktir). Buradaki finans, hukuk, insan kaynakları yönetimi, örgütsel davranış, pazarlama ve sigortacılık gibi modern derslerin yanında, medeniyetimizi besleyen vakıf, infak, iane, sadaka ve zekât gibi kurum ve kavramların da içerisine yerleştirildiği modern bir STK yönetimine yönelik işletme yüksek lisans programıyla, eğitimini almış profesyonellerin de bu işi Türkiye’de yürüttüğü bir çalışmanın üniversitelerimiz tarafından kamuoyuna sunulması gerekmektedir.

Akademik çalışmalarının kısm-ı azamisini İslam medeniyetimizin müesseseseleşmiş iyilik konsepti olan vakıf müessesesi üzerine yapan bir akademisyen ve uzun yıllar dünyanın farklı coğrafyalarında insani yardım faaliyetlerinde bizzat iştirak etmiş bir gönüllü olarak bütün bunları mübrem bir ihtiyaç olarak gördüğümü belirtmem gerekir.

En başta ifade ettiğim üzere insani yardım sektöründeki anahtar kelimelerden birincisi koordinasyon ise, bir diğeri de sürdürülebilirlik ve öngörülebilirliktir. Bunun için de, üniversitelerimizin insani yardım diplomasisi süreçlerinin paydaşı haline getirilmesi ve toplulukların savaş, doğal afet, yerinden edilme vs. karşı karşıya kaldıkları insani krizlerin bilimsel raporlarla belgelenmesi, yayınlanması; insani yardım uygulamalarımıza ilişkin hedef ülke ve gruplara yönelik bilimsel analizlerin ve toplantıların gerçekleştirilmesi, Türkiye’nin insani yardımlarının hedef ülke ve uluslararası kamuoyundaki etkisinin ölçülebilmesi, üniversitelerimizle işbirliği yapılması ve bilimsel argümanlar geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Dr. Mehmet GÜLLÜOĞLU

T.C. Tanzanya Büyükelçisi

Bu konuşmayı, oradaki akademisyenlerimize ya da akademisyen olma yolundaki arkadaşlarımıza bir fikir vermeyi içeren, mütevazı bir katkı olarak almalarını rica ediyorum. Çünkü insani yardım alanı bir deryadır.



Zaten bizim camia çok büyük bir camia da değildir. Baktığınızda İbrahim Bey, Selim Hoca, İrfan Büyükelçim ve diğer herkes, birbirimizi biliriz. Sadece bilmekle kalmaz, sahada da sık sık görüşmekteyiz. Bu noktada bu çalıştayda sahadaki başat aktörler bir araya gelmiş.

Bizler yurtdışına çoğunlukla faaliyetler için gidiyoruz, araştırmalar için gitmiyoruz. Üniversitelerin de bu anlamda faaliyetlere araştırmalar için katılmasına ihtiyaç duyuyoruz. İnsani yardım, ister istemez, içinde tarih, coğrafya, politika, uluslararası ilişkiler barındırıyor. O yüzden de uluslararası literatürde artık “soft power” (yumuşak güç) olarak geçiyor ve Türkiye’nin de son zamanlarda buradaki kuruluşlar, burada olmayan STK’lar ve devletimizin burada olmayan kuruluşlarıyla beraber bir aktöre dönüştüğü bir süreç yaşıyoruz. Bir model ortaya konulmasının önemi biraz önce ifade edildi. Bir şeyi model yapan, aslında onun yazılı ve tekrarlanabilir bir şey olmasıdır. Türkiye’nin de insani yardımda yaptığı farklı şeyler var, ama bunu yazılı hale getirmesi, bunu tanımlaması gerekmektedir. Ben mesela, bunu insani yardım ve kalkınmanın birbirini tamamladığı bir model olarak tanımlıyorum. Ama bu benimki bir tez. Bunun da tez, hipotez, antitezden ortaya bir model çıkması lazımdır. Bunu yapacak üniversiteleri düşündüğümüzde, bu çalıştay o anlamda önemlidir.

Dünyanın dört bir tarafında kuruluşlarımız çalışıyor. Bunu böyle ifade ettiğimizde belki hoşumuza gidiyor, ama dünyanın dört bir tarafı neresi? Balkanlar’daki insani yardım çalışmaları ne anlama geliyor, hangi boşluğu dolduruyor? Orta Doğu’daki çalışmalar Suriye, Filistin başta olmak üzere, nereye düşüyor? Mesela Irak ve insani yardım ilişkisine dair ne var? Mesele sadece bir kurban faaliyeti düzenlemek ya da su kuyusu açmak mıdır ya da sadece bunların bile sahada oluşturduğu etki nedir? Yani tamam bunu Allah rızası için, dini duygularımız için yapıyoruz, sonra? Sahada ne değişiyor, bunun analizini kim yapacak? Türkiye’nin dünyada açtığı binlerce su kuyusu var, bunların ömrü ne? Teknik olarak ... alakalı elimizde ne var? İnsani



yardımanın mühendisliği kısmında nerede duruyoruz? Acaba bu işleri sosyal bilimler mi ele almalı yoksa mühendisliklerden de birileri yer alabilir mi? Kenya’da bir ara dünyanın en büyük nakit yardım programı devreye girmişti, hala da yürürlüktedir. Acaba insani yardımda yeni model olarak nakit yardım nasıl yapılabilir? Mesela Afrika’da Sudan, Tanzania ve Kenya’da mobil ödeme sistemleri inanılmaz şekilde kullanılıyor, markette de pazarda da cep telefonunuzla ödeme yapabiliyorsunuz. Acaba insani yardımda da farklı teknikle denenebilir mi? Bunun yazılı hale getirilmesi konusunda hakikaten ihtiyaç var.

Zorluklar var, lojistik sorunlar, finansal ve hukuki zorluklar var, bunların her birini incelemeliyiz. Mesela İran’a dair bir faaliyet yapacaksınız, afet olmuş, kabul edilmeyebiliyordu. Ya da geçtiğimiz yıllarda Yunanistan’a yardım teklif ettik orman yangınları için bize teşekkür ettiler, ama ABD’den uçak talep ettiler. Bunların uluslararası ilişkiler açısından yazılı hale getirilmesi önemli. ... Mesela Çin’in, Japonya’nın yardım modelini biliyor muyuz? Her ne kadar Kızılay’ın Kızılay Akademi ile bir çabası olsa da bu tek başına bir kuruluşun yapabileceği bir şey değildir. Çünkü sektöre dönüşen onlarca alan var. Mesela kuyu bir sektöre dönüşüyor artık. Ya da kurban bir sektöre dönüşüyor. Sadece olumsuz anlamda değil, ... Mesela tıpta uzmanlık vardır, çok detaylı alt alanlar kadar uzmanlaşılır. Burada tabi insani ilişkiler, diplomatik ilişkiler, ticari ilişkiler, başka kuruluşlarla olan ilişkiler gibi yeni sayfalar açılmaya başladı. Ama insani yardım ve kalkınma yardımları ülkemiz için her zaman önemli bir başlık teşkil ediyor. Birçok konuya, benden önceki konuşmacılar zikrettiği için girmedim, ama böyle çalıştayları sık sık, belki daha dar başlıklar şeklinde tekrarlamak lazım. Türkiye’de belli bir birikim oluştu, ama bu birikimi elimize almamız lazım, böylece tecrübeler birikir ve sonraki çalışanlara aktarılır. Bazen bir kurumdaki bir kişi bile ayrılınca tüm tecrübe gidiyor. Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Dr. Naci YORULMAZ

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Türk İşbirliği ve Koordinasyon
Ajansı (TİKA) Başkan Yardımcısı

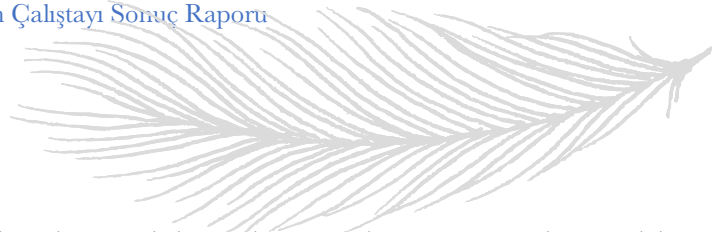
Çok değerli katılımcılar,
hanımefendiler, beyefendiler,
hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Rektörüm, başta sizler olmak üzere, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'ne ve kıymetli müdür ve çalışanlarına bizleri böylesi önemli bir konuda bir araya getirdiğinizden dolayı en kalbi teşekkürlerimi sunarım. Bu vesileyle konuşmamın hemen başında çalıştayımızın başarılı geçeceğine olan inancımı ifade eder, siz değerli katılımcılara da hoş geldiniz demek isterim.



Sayın Rektörüm, sözlerimin hemen başında -yüksek müsaadelerinizle- dar kapsamlı bir toplantı olmasından da cesaret alarak çalıştayın başlığı ve katılımcıların sunumlarına ilişkin mütevazı bir eleştirimi, değerlendirmemi dile getirmek isterim. Her ne kadar çalıştayın başlığı “Türkiye İnsani Yardım Çalıştayı” olarak belirlenmiş olsa da benden önceki tüm konuşmacıların yaptığı gibi muhtemelen benden sonrakiler de “insani yardım” derken sadece ülkemizin yaptığı uluslararası acil insani yardımlardan bahsedecek ve tamamen dış yardıma odaklanacaklar. Sayın Büyükelçilerimizin ve kurum yöneticilerimizin yaptıkları konuşmalar ülkemizde insani yardım dendiğinde sadece yurtdışına yapılan yardımların anlaşıldığına dair yanlış algıya çok güçlü bir delil ve destek oluşturmuş olacaklar. Bu anlayış ve yaklaşım maalesef “ülkemizde fakir varken neden yurtdışına çıkılıyor?” sorusuna da güçlü bir haklılık zemini sunmuş olacak. Her bir konuşmacı ya yurtdışı kurban organizasyonlarını anlatıyor ya da yurtdışında yaptıkları acil insani yardımları “Türkiye İnsani Yardım Çalıştayı” başlığı altında tartışıyor. Başlık belki de “Türkiye Uluslararası İnsani Yardım Çalıştayı” olmalıydı. Şayet başlıkta genel bir ifade kullanıyorsak burada ülkemiz dâhilinde yapılan insani yardım faaliyetleri de konu edilmeli, tartışılmalıydı. Kurumlarımızın ülke içinde yaptıkları çok kıymetli insani yardım faaliyetlerinden de bahsedilmeliydi.

Şayet bizler bugün “Türkiye İnsani Yardım Çalıştayı” başlığı altında sadece yurtdışına yapılan yardımları koordinasyon ve eşgüdüm eksikliğini de gözler önüne sererek anlatıyorsak; birbirinin hemen hemen kopyası sayılabilecek, benzer faaliyet ve



yardımlardan bahsediyorsak burada sorgulanması gereken ciddi sorunlar olduğu çok açıktır. Umarım bugün öğleden sonra yapılacak oturumlarda veya daha sonraki tartışmalarda akademisyen arkadaşlarımız ve STK çalışanlarımız bu ayrıma dikkat ederek bizleri yani sahada aktif olan uygulayıcıları uyarır ve yönlendirirler. Daha doğru sonuçlara, isabetli faaliyet ve kararlara ulaşmak için bilimsel yaklaşım ve veriler ışığında bizlere rehberlik edip yol gösterirler.

Bu vesileyle ben tekrar böylesi anlamlı bir birlikteliği sağlayan siz değerli katılımcılara, akademisyenlere tekrar teşekkür ediyor, hoş geldiniz diyorum.

Çok değerli katılımcılar, hanımefendiler beyefendiler,

Malumunuz TİKA, SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla 1992 yılında kurulmuş bir teşkilattır. Ülkemizin 2000'li yıllarda artan ekonomik ve siyasi istikrarı ile birlikte daha aktif bir dış politika izlemesi neticesinde TİKA'nın faaliyet coğrafyası da Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu, Afrika, Güney ve Doğu Asya ve Latin Amerika'ya kadar genişledi. Kurumumuz hali hazırda 62 ülkede koordinasyon ofisleri ve 170'ten fazla ülkede kalkınma iş birliği projeleri gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin uluslararası sahadaki etkinliğine katkı sağlamaktadır. Ülkemiz aktif şekilde yürütülen insani ve girişimci diplomasi neticesinde küresel ölçekte insani yardım alanında önemli bir aktör haline gelmiştir.

Acil insani yardıma ihtiyaç duyulan yerlere dil, din ve ırk ayrımı yapmadan, herhangi bir fark gözetmeksizin süratle ulaşmaya gayret eden Türkiye, bu doğrultudaki her türlü uluslararası çabaya Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın sıklıkla ifade ettiği "Dünyanın her yerine uzanıp, nerede dertli varsa, Türkiye olarak oraya az veya çok yardımda bulunacağız" vizyonundan hareketle destek vermektedir.

İnsani yardım konusunda tarihinden ve kültüründen kaynaklanan güçlü bir geleneğe sahip olan ülkemiz doğal afetler, savaş, yoksulluk ve toplumsal çatışmalar nedeniyle zor durumda kalan ülkelere yardımda bulunmayı insani bir görev olarak değerlendirmekte ve uluslararası toplumun istikrarında da önemli bir unsur olarak telakki etmektedir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde kabul edilen 2030 SDG Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile uyumlu bir şekilde ülkemizin insani duruşunu proje ve programlarına yansıtmaya ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine katkı vermeye devam etmektedir.



Kuruluşunda teknik bir kalkınma teşkilatı olan TİKA, dünyada yaşayan 830 milyona yakın insanın yeterli gıdaya ulaşamadığı ve bu nüfusun %60'ının siyasi istikrarın olmadığı, iç savaşların ve silahlı çatışmaların yaşandığı bölgelerde yaşadığı gerçeğinden hareket ederek güvenli gıda temini konusunda da çeşitli projeler yürütmekte; tarım ve hayvancılığı geliştirme programlarını da desteklemektedir.

Küresel sonuçlarının ne olduğunu henüz tam olarak anlayamadığımız COVID-19 pandemisi, süregelen silahlı iç çatışmalar, savaşlar ve iklim değişikliğine bağlı sıklığı artan doğal afetler dünya genelinde milyonlarca insanı her an tehdit etmekte ve tüm bunlar önümüzdeki yıllarda insani yardım çalışmalarına olan ihtiyacı daha da artıracığına işaret sayılmaktadır. Bu anlamda bugün burada bir araya geliyor olmamız ve bu konuları tartışıyor olmamız çok önemlidir. Ancak unutmamamız gerekir ki tüm bu kriz ve afetlerle mücadele geniş kapsamlı küresel bir mücadele vizyonu gerektirmektedir. İçinde yaşadığımız bu pandemi süreci çok net bir şekilde bize göstermiştir ki herkes güvende olmadığı müddetçe hiçbirimiz güvende değiliz. Bu nedenle insani krizlere bütüncül ve sonuç odaklı yaklaşım öncelikli yaklaşım olarak benimsenmelidir. Bu yaklaşım çoğu defa büyük bütçeler gerektirmeyen çözümlere kapı açmakta ve kaynakların en etkin şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Krizlere bu şekilde yaklaşıldığında olumlu sonuçlar verdiğine dair en açık örnek belki de anne ve yeni doğan ölümlerine ilişkin ortaya çıkan olumlu gelişmelerdir. Gelişen teknolojiler, sağlık ve çevre alanında çığır açan projeler küçük bütçelerle dahi olsa küresel anlamda verilen sağlık mücadeleleri sonucunda önceki yıllara göre daha fazla kadın ve çocuk hayatta kalabiliyor. UNICEF verilerine göre son yıllarda doğumda çocuk ölümleri hemen hemen yarı yarıya inmiş, anne ölümleri ise yaklaşık üçte bir oranında azalmıştır. Bu ilerlemenin arkasındaki en büyük etkenlerin başında, daha önce de ifade ettiğim gibi, kriz yönetiminde maliyeti yüksek olmayan çok büyük bütçeler de istemeyen ve kaliteli sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaşmasına yönelik daha kapsayıcı ve bütünleşik yaklaşımın tercih edilmesi gelmektedir. UNICEF İcra Direktörü Henrietta H. Fore tarafından 2018 yılında yayınlanan bir raporda dile getirilen şu acı tespiti burada aktarmam gerekiyor: “Son 25 yılda 5 yaşından küçük çocuklar arasında ölüm oranının yarı yarıya azalttık. Bununla birlikte yaşamının ilk 1 ayını tamamlamadan ölen bebek oranını azaltma konusunda aynı başarıyı elde etmiş değiliz. Bu ölümlerin büyük bir bölümü önlenebilirdi. Bu ölümleri önlemeyerek dünyanın en yoksul bebeklerini yüzüstü bırakıyoruz.”

Evet bahsini ettiğimiz yeni doğan bebek ve anne ölümleri temiz su, hijyen şartlarına uygun doğum yeri-hastane koşulları, dezenfektanlar, ilk saat içinde anne sütü ile beslenme, ten teması ve iyi beslenme gibi basit ama hayati olan tedbirleri sağlayabilir, aynı zamanda iyi eğitilmiş ve tecrübeli ebelerin varlığı ile önlenebilirdi. Bu ölümleri

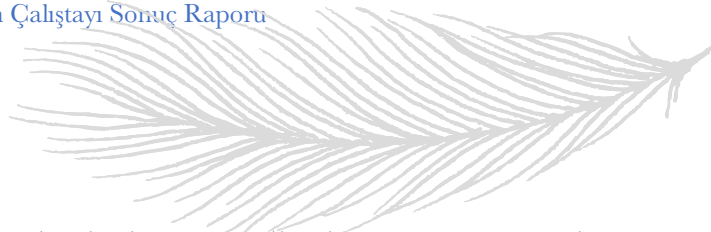


önlemek için çok büyük bütçelere, çok büyük organizasyonlara gerek yok. Küçük dokunuşlarla çok büyük farklar yaratabiliyoruz. TİKA olarak bizler yeni doğan üniteleri, anne ve çocuk sağlığı alanlarındaki projelerimize her zaman farklı bir önem vermekte ve öncelikli alanlarımız arasında değerlendirmekteyiz. Basit ve çoğu zaman pahalı olmayan tedbirler geliştirerek birçok alanda önlenebilir nedenlerden kaynaklanan ölümlerin önüne geçebiliriz. Bütçelerin büyüklüğü esas kabul edilmemeli, küresel bir vizyon ile lokal ve kalıcı, sürdürülebilir çözüm ve modeller insani yardımın en temel yaklaşımı olmalıdır.

Modern çağın sunduğu tüm fırsatlarla beraber doğayı yıkıcı faaliyetleri neticesinde iklim değişikliği artık ihmal edilemez bir küresel sorun haline gelmiştir. Evet iklim değişikliği gerçektir ve sonuçları itibariyle insani krizlerin en önemli sebeplerinden birisi olmaya devam edecektir. Bu anlamda iklim ve değişikliği ve beraberinde getirdiği çok yönlü sorunlar da insani yardım çalışmalarının ve bu alandaki aktörlerin, akademisyenlerin en önemli gündem başlıklarından birisi olması gerekmektedir. Sosyal Girişimcilik modelleri ve uygulamaları da insani yardım çalışmalarında bir çözüm yolu olarak ele alınmalı ve bu alanlarda yapılan çalışma ve projeler desteklenmekle birlikte farklı kanallarla teşvik edilmelidir.

Bu nedenle üniversitelerimizin böyle önemli konularda gündemi belirlemesi ve ilgili kurum ve aktörleri bugün burada olduğu gibi çalıştay, konferans, seminer ve saha araştırmalarıyla bir araya getirmesi ve tartışması çok önemlidir. “Daha iyisine nasıl ulaşırız?” sorusunu çıkış noktasına alarak kaynakların daha verimli ve etkili kullanımını, her alanda kıt olan kaynakların çeşitli yanlış uygulamalarla, tekrarlı faaliyetlerle, dublikasyonlarla israf edilmeden doğru yerde, doğru zamanda ve doğru muhatabıyla kullanımını sağlayacak insani yardım ekosisteminin iç disiplinini sağlayacak uygulama ve prensibini akademinin ışığı ve sahanın tecrübesiyle belirlemeliyiz.

Bilimin, araştırmanın ve eleştirel aklın yuvası olan üniversiteler her alanda olduğu gibi insani ve kalkınma yardımları konusunda da yol gösterici, ufuk açıcı ve yapılan faaliyetlerin ekonomik, sosyolojik, politik ve psikolojik sonuçlarını sahada test ederek denetleyici bir görev üstelenebilirler. Bizler yani sahada aktif uygulayıcılar insani krizin tam ortasında bir insanın yarasını sarmanın verdiği heyecanı yaşarken, tozun toprağın içinde bir su kuyusu açarken; Asya’dan Güney Amerika’ya, Orta Doğu’dan Afrika’ya dezavantajlı grupların hayatlarının iyileştirilmesi konusunda insani ve kalkınma projeleri yaparken; Gürcistan’dan, Moğolistan’a, Somali’den, Arnavutluk’a kadar altyapı çalışmaları gerçekleştirirken; seralar kurup sosyal girişim projelerini desteklerken; Kırgızistan’dan, Filistin’e, Somali’ye yeni hastaneler inşa edip tıbbi



malzemelerle destek olurken ve yıllardır savaş içerisinde yaşayan Afganistan gibi ülkelerde meslek edindirme kursları, projeleri kurgulayıp uygularken; Bosna Hersek'ten, Pakistan'a tarım ve hayvancılık destek projeleriyle dezavantajlı grupların daha insani bir yaşam kurabilmeleri için temel destekleri verirken ya da kurban vesilesiyle dünyanın dört bir tarafına dağılan sivil toplum kuruluşlarımız birçok alanda fedakarlıklar yaparken yapılan işlerin akademik ve bilimsel değerlendirmelerini yapacak fırsat ve imkanı bulamayabiliriz. Yapılan tüm faaliyetleri -ekonomik, sosyolojik, psikolojik, politik, çevresel ve biyolojik sonuçlarıyla birlikte- ele alıp akademi dünyasına eleştirel bir bakış açısıyla sunulması bahsini ettiğim tüm insani yardım faaliyetleri kadar etkili, anlamlı ve gereklidir. Bizlerin de akademiden en büyük beklentisi budur.

Bu bakımdan Sayın Rektörüm, düzenlemiş olduğunuz bu çalıştay ve benzeri akademik programlar insani yardım çalışmalarının gelecek vizyonu açısından ve dolayısıyla insanlığa hizmet açısından çok önemli ve yaşamsaldır. Bu vesileyle sabrınız ve anlayışınız için tekrar teşekkür eder, çalıştayın başarılı geçmesini dilerim. Saygılarımla.

Doç. Dr. İrfan NEZİROĞLU

T.C. Sudan Büyükelçisi



Kıymetli katılımcılar,

Hartum'dan hepinize selam ve saygılarımı sunuyorum. Bugün çok önemli bir konu, Türkiye'nin insani yardım politikası, bu alanda uzman bürokratlar, akademisyenler ve

sivil toplum temsilcileri tarafından masaya yatırılıyor. Hazırlanacak raporun satır satır okunulacağından ve analiz edileceğinden emin olabilirsiniz.

İnsani yardım konusu özellikle de biz Afrika'da görev yapan büyükelçiler için çok önemli bir konudur. Sudan örneğinden yola çıkarak buradaki fotoğrafı sizlerle paylaşmak istiyorum. Türkiye insani yardım konusunda en aktif ülkelerden biridir. Gerek Afrika'da gerek başka kıtalarda, ihtiyaç duyulan her yerde varız. Hatta bazı yerlere sadece biz gittik, gidiyoruz. İnsani yardım götürdüğünüz zaman, "Daha önce buraya gelen oldu mu?" diye sorulduğunda çoğu kere "İlk defa siz geldiniz, Türkler geldi." deniliyor. Sudan'daki bir köy ziyaretimizde "Türkiye'yi biliyor musunuz?" diye sorduğumda "Elbette biliyoruz fakat şimdi ilk defa görmüş de olduk" cevabını almıştım. Birçok insan ülkemizi insani yardımlar aracılığıyla tanıdı. İnsani yardımlarımız devam edecektir. O nedenle insani yardıma dair çalıştay, rapor ve çalışmaları devam ettirmekte fayda vardır. Örneğin bugünkü çalıştayı yeni katılımcılarla her sene yapılmasında büyük yarar var.

İnsani yardım konusunda özellikle ilgili kamu kurumları ve STK'lar arasındaki irtibat ve iletişimi güçlendirecek sağlam bir mekanizma kurmamız gerekiyor. Sahada bunun eksikliğini ve zararlarını görüyoruz. Kim nereye gitti? Hangi yardımı yaptı? Çok haberimiz olmayabiliyor. Mesela Kurban Bayramı geliyor, hangi STK'mız hangi ülkeye ve bölgeye gidecek? Planlama ve dağıtım yapılırken mutlaka o ülkedeki büyükelçiliğimiz ve kurumlarımızın görüşlerinin alınması gerekir. Böylece yardımlar daha etkin ve verimli bir şekilde dağıtılacak, ülkemizin insani yardım politikasına da katkı sağlayacaktır.

Dağıtılan yardımların sağlıklı bir şekilde kaydı tutulmalıdır. Örneğin önümüzdeki bir haritadan hangi STK'mız hangi köyde ve ne tür insani yardım dağıttı, bunu görebilmemiz gerekir. Bu bilgi hem büyükelçiler hem de kurumlar için de son derece kıymetlidir. Açtığımız su kuyularını daha yeni yeni takip etmeye başladık. Afrika'da



binlerce su kuyusu açıldı, bunların takip edilmesi için sağlam bir veri bankasına ihtiyaç var. Her gün okul, cami veya su kuyusu açılması için büyükelçiliğimize insani yardım talepleri geliyor. Böyle bir veri bankası olursa biz de talepleri ilgili kurum ve kuruluşlarımızla paylaşıyoruz. Bu mekanizmanın kurulmasının önündeki engel neyse çalıştayda bunun konuşulmasında fayda var.

İnsani yardım denince akla daha çok gıda yardımları geliyor. Özellikle Ramazan ayında ve Kurban Bayramlarında kurban eti veya gıda dağıtılıyor. İnsani yardımı biraz çeşitlendirmemiz ve ayrıca bağışçıları da yönlendirmemiz lazımdır. Biz ne kadar gıda kolisi dağıtırsak dağıtalım yetersiz kalır. Daha da önemlisi 1-2 hafta sonra gıdalar bitmiş olacak ve yine başa dönecek. Dolayısıyla insanların kendi geçimlerini temin edecekleri eğitimlere yönelmemiz lazımdır. Gıda yardımlarının ötesine geçilmesinde STK'larımızın bağışçıları yönlendirmesi ve teşvik etmesi lazımdır. Ülke ve bölgenin ihtiyaçlarına göre mesleki ve teknik eğitimler düzenlenebilir. Örneğin elektrik teknisyeni, pastacılık, dikiş nakış, deri işleme vs gibi eğitimler verilebilir. Sonrasında bu kişiler iş sahibi olurlar. Sudan'da başta TİKA başta olmak üzere kurumlarımız ve STK'larımız aracılığıyla mesleki ve teknik eğitimlere ağırlık vermeye başladık. Mesleki eğitimlerin bir sonraki adımı meslek sahibi olan kişiye gerekli araç gereç ve ekipmanın da sağlanmasıdır. Örneğin dikiş-nakış eğitimi alan birine dikiş makinesi hediye edilmesi. Meslek eğitiminden sonra malzeme ve işyeri açma desteği (örneğin kira katkısı) sağlanarak o insanların ömür boyu işe, geçime sahip olmasını sağlanabilir. Afrika'daki başarılı öğrencilere burslar verilebilir veya bir kısmının Türkiye'de okumasına destek sağlanabilir. Türkiye'de eğitim almak isteyen binlerce Afrikalı, Sudanlı genç var. Bu sene Sudan'da Türkiye burslarına başvuran öğrenci sayısı 14.000 gibi rekor bir seviyeye ulaştı. Belki sadece 100-150 tanesi burs imkânına kavuşacaktır. Geri kalanlar için her STK'mız 1-2 öğrenciye destek olabilir. Yarı burs verebilir veya konaklama sağlanabilir. Herkes gücünce bir şeyler yapabilir. Artık insani yardımı gıda yardımından farklı alanlara doğru kaydırmamız gerekir diye düşünüyorum.

Yeri gelmişken şunu da ifade etmek isterim. Gıdaya benzer bir yardım çeşidi de su kuyusu açılmasıdır. Afrika'nın birçok bölgesinde içme suyu ciddi bir ihtiyaçtır. Ancak kolay bozulan ucuz maliyetli küçük kuyular yerine birkaç bağışçıyı bir araya getirerek büyük kuyular açılmalıdır. Genelde her bağışçı rahmetli anne veya babası adına bir su kuyusu açılmasını istiyor. Ancak küçük kuyular erken bozuluyor.

Sahadaki önemli hususlardan biri de güvenilir yerel ortakların bulunmasıdır. Afrika'da insani yardımların dağıtılması zaman zaman kolay olmayabiliyor, sorunlar çıkabiliyor. Güvenilir ortakların bölgeye yardım götürecektir diğer STK'larla da paylaşılması lazımdır. Oluşturulacak insani yardım veri bankasına yardım yapılan bölgeler ve yardım çeşitlerinin yanı sıra yerel ortakları da ilave etmek gerekir. Böylece o bölgeye yardım götürecektir başka bir STK kolaylıkla güvenilir bir yerel ortağa



yönlendirilebilir. Yerel ortaklardan yardım almakla beraber, yardımların doğrudan bizim STK temsilcilerimiz tarafından dağıtılması son derece önemlidir. Yerel STK'ların kapasitelerinin güçlendirilmesine katkı yapılabilir. Örneğin Sudan'daki STK temsilcilerinin bir haftalığına İstanbul veya Ankara'da misafir edilebilir. Bu tür programlar kurumsal ve kişisel dostlukları da kuvvetlendirir.

Yardımlar genelde başkent ve civarında dağıtılıyor. Başkentlerde gıda temini ve ulaşım daha kolay oluyor. Fakat mümkünse hedef yardımları o ülkedeki bütün ana şehirlere ulaştırmak olmalıdır. Belki birçok şehre, köye ilk defa gidilecek, onlar ilk defa bir Türk yardım heyetiyle tanışacaklar.

Yardım kolilerinde mutlaka ve mutlaka bayrağımıza yer verilmelidir. STK'larımız elbette kendi logolarını kolilerin üzerine koyuyorlar. Ancak Afrika'daki ortak nişanımız bayrağımızdır. Biz Sudan'da artık 3-4 yıldır bayrağımızı da kolilerin üstüne koyuyoruz. Böylece yardımın Türkiye'den geldiği daha iyi anlaşılıyor.

Yardım sonrası sosyal medya paylaşımları zaman zaman incitici olabiliyor. Bu hususa hassaten dikkat edilmesi icap ediyor. Yardımlar ağırlıklı olarak Ramazan aylarında ve Kurban Bayramlarında yapılıyor. Yardımların mümkünse bütün yıla yayılmasında buralar için çok büyük fayda var. Bir diğer husus yardımların raporlandırılmasıdır. Burada yardım faaliyetine katılanların gözlemleri kadar yardım yapılan insanların neler hissettikleri de çok önemlidir. Sahayı iyi okumamız gerekiyor. Bazen biz çok iyi bir şey yaptığımızı sanıyoruz, ama o yardımın nasıl algılandığı da önemlidir.

Son olarak insani yardım kuruluşlarımızın bir platformda olmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Üniversitelerimizde Afrika merkezleri var, artık ülke merkezlerine yönelip daha detaylı ve özel bilgi üretmemiz lazımdır. Sudan konusunda bir merkezin olmasını ve raporlama yapmasını arzu ederim. Üniversitelerimizde ülke odaklı detaylı çalışmalar teşvik edilmelidir. Yüksek lisans ve doktora tez konularında son birkaç yıldır bir artış var. Örneğin Sudan'la ilgili 2016'ya kadar 33 tez yazılmış, son dört yılda da 33 tez yazılmış. Bunlar hep faydalı olacak gelişmelerdir.

Afrika'daki çok güçlü bir Türkiye algısını var. Türkiye'den çok büyük bir beklenti var. Hedefimiz her yere ve herkese ulaşmaktır. Bunu birlikte başaracağız. Sudan'a gelecek STK temsilcilerimizi Büyükelçiliğimizde ağırlamaktan memnuniyet duyarız. Çalıştayı hayırlara vesile olmasını diliyorum, emeği geçen ve geçecek olan herkese teşekkür ediyorum.

İsmail PALAKOĞLU

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil
Durum Yönetimi Başkanlığı
(AFAD) Başkan Yardımcısı

Kadim medeniyetimizde vakıf medeniyeti var. Yardımlaşmak, paylaşmak bizim medeniyetimizin ve dinimizin olmazsa olmazındandır. Bu anlamda dünya insani yardım raporlarına



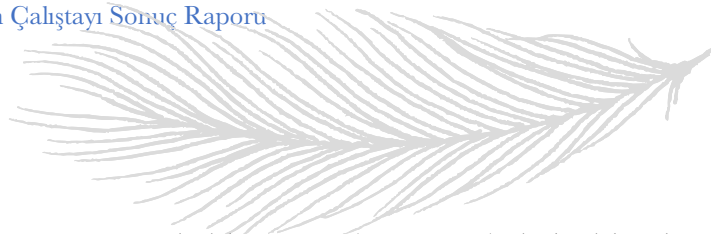
baktığımızda en cömert ülke olduğumuza da şaşmamak gerekiyor. Hem kamu kurum ve kuruluşlarımızın hem de sivil toplum kuruluşlarımızın yapmış olduğu bu yardımlarla, en cömert ülke grubunda ve konumundayız.

Malumunuz 2020 yılı hem ülkemiz için hem de tüm dünya için zor bir yıl oldu. Büyük bir imtihandan geçiyoruz. Sonuç itibariyle 2020 yılında başta Elazığ, Van, Giresun ve İzmir’de afet, sel ve felaketlerle uğraştık. Aslında AFAD Başkanlığımızın afet ve acil durumlarla alakalı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Ama bir diğer taraftan da uluslararası insani yardımlarla alakalı ciddi anlamda görev ve sorumluluklarımız vardır. 5 kıtada, 60’tan fazla ülkede kamu kurum ve kuruluşlarımız, sivil toplum kuruluşlarımız ve uluslararası kuruluşlarla beraber insani yardımlarımızı götürüyoruz. Malumunuz 2020 yılı aynı zamanda salgın yılı oldu. İnsani yardım anlamında bu çerçeveden baktığımızda malumunuz bu küresel salgının tüm dünyadaki ülkelere ekonomik anlamda ciddi etkileri oldu ve olacaktır. Hem yardım yapan ülkeler açısından hem de yardım bekleyen ülkeler açısından bunun çok ciddi çıktıları ve sonuçları olacaktır. Yaklaşık 1.5 yıldan beri hiçbir ülke başka bir ülkeye seyahat edemiyor. Yardımları ulaştıramıyor. Yardım yapan ülkelerin eskisi kadar ekonomik gücü olmadığı için yardım yapmakta zorlanıyor. Artık salgının yavaş yavaş kontrol altına alınması ile birlikte insani yardım anlamında bu faaliyetler tekrar başlayacaktır. O açıdan Türkiye’nin tüm kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarımız bütün konuşmacılarımızın ifade ettiği gibi aslında işbirliği ve tam bir koordinasyon içerisinde, yeni baştan her şeyimizi planlamamız gerekmektedir. Kaynaklarımızı ve imkanlarımızı en iyi şekilde, aylardan hatta yıllardan beri yardımlarımızı bekleyen, gözleyen kardeşlerimize bu yardımlarımızı bir şekilde ulaştırmamız gerekiyor.



Dünyada çok ciddi anlamda insani krizlerle karşı karşıyayız. 245 milyon insan şu anda yardıma muhtaç durumdadır. Neden insani krizler çıkıyor diye baktığımızda en başta afetler, iç çatışmalar, göç hareketliliği, salgın hastalık, kuraklık, etnik ayrımcılık ve açlıklar insani krizlere sebebiyet vermektedir. Dünyada her 70 kişiden biri acil yardıma muhtaç durumdadır. 2020 yılında yardıma ulaşamamış ihtiyaç sahibi oranı şu anda %30'dur. Ortalama başlayan bir insani kriz yaklaşık 9 yıl sürmektedir. Başladığı anda birkaç ay içerisinde hemen bitmemektedir. Mesela Suriye krizini ele aldığımızda, 15 Mart 2011 tarihinde başlayan bu kriz onuncu yılını doldurdu ve halen ne zaman biteceğini maalesef bilemiyoruz. Bu sebeple aslında bu uzun soluklu bir iştir. Az önce sayılarla belirttiğim gibi Afganistan, Somali, Etiyopya, Suriye ve en önemlisi Yemen'de ciddi insani krizlerle karşı karşıyayız. Afganistan nüfusunun yaklaşık %46'sı insani yardıma muhtaçtır. Etiyopya'da bu oran belki az gibi gözükse de ciddi bir sayı. En çok, biliyorsunuz, Suriye'deki krizden ötürü %76 oranında ve daha da önemlisi Yemen'de şu anda %83 oranında, nüfusun büyük bir kısmı insani yardıma muhtaç durumdadır.

AFAD olarak 5 kıtada 60'tan fazla ülkede hem ulusal hem de uluslararası sivil toplum kuruluşları ile arama ve kurtarma, acil insani yardım, ayni ve nakdi yardımlar, orman yangınları, yaralı ve hasta transferlerini koordine ediyoruz. Yemen'de yaşanan kriz özellikle 2011 yılı Arap Baharı ile başlayan bir süreç olarak 2015 yılında iyice yoğunlaştı ve hareketlendi. Az önce ifade ettiğim gibi şu anda nüfusunun 24 milyonu insani yardıma muhtaçtır. Birleşmiş Milletler'in tabiri ile dünyanın en ciddi insani krizi şu anda Yemen'de yaşanmaktadır. Bu insani krizle Yemen'deki kardeşlerimiz karşı karşıyadır. Arakan, Myanmarlı kardeşlerimiz çok uzunca yıllardan beri bir soykırım ile karşı karşıyadır. 2012 yılından itibaren her türlü insani haktan mağdur edilerek kendi yurtlarından gönderildi. En çok Bangladeş'in Cox Bazar bölgesinde olmak üzere Endonezya, Malezya ve birçok coğrafyada bu kardeşlerimiz yaşam mücadelesi veriyor. Bizler de AFAD olarak bu bölgede krizin yaşandığı ilk günden itibaren Sağlık Bakanlığımız ile birlikte kurmuş olduğumuz sahra hastanemiz ile hem yapmış olduğumuz evlerimiz hem de insani yardımlarımız ile faaliyetlerimizi devam ettirmekteyiz. 22 Mart 2021 tarihinde Cox Bazar bölgesinde büyük bir yangın çıktı. Binlerce ev yandı, hatta oradaki sahra hastanemiz de yandı. Bir ay gibi kısa bir zamanda devletimiz ve ilgili kurumlarımız ile birlikte AFAD koordinesinde hızlı bir şekilde bölgeye gidilerek tekrar hastane inşa edildi, evler ise yeniden yapılıyor. Filistin'de yaşanan zorlukları hepimiz yakından biliyoruz. Bu yıl ramazan ayında yaşanan gelişmeler hepimizi derinden üzdü. Sayın Cumhurbaşkanımız her platformda Filistinli kardeşlerimizin bu davasını gündeme getirmektedir. AFAD olarak biz de o günden bugüne Filistin ve özellikle Gazze'deki kardeşlerimizin yanında olmaya gayret ediyoruz. Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli



Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) ile birlikte her yıl 26 bin ton unu Toprak Mahsulleri Ofisi'nden temin etmek suretiyle Gazze'deki kardeşlerimize ulaştırıyoruz. Şu ana kadar 137,5 bin ton un oradaki kardeşlerimize ulaşmış durumdadır. Somali'deki 2011 yılı itibariyle başlayan kuraklık, açlık, iç savaş, çatışmalar oradaki yaşananları hepimiz biliyoruz. Bütün sivil toplum kuruluşlarımız o günden bu yana oradaki kardeşlerimizin yanında oldu. Maalesef geçtiğimiz yılda Lübnan Beyrut'ta büyük bir patlama meydana geldi. AFAD Başkanlığımız, Türk Kızılay'ımız ve Sağlık Bakanlığı hızlı bir şekilde patlama bölgesine AFAD kadim başkanımız şu anda Tanzanya Büyükelçimiz olan Sn. Mehmet Güllüoğlu başkanlığında bölgeye gidildi. Patlama bölgesinde arama ve kurtarma çalışmaları ve insani yardım çalışmaları yapıldı. Lübnan'a ilk giden ülkelerden bir tanesi Türkiye oldu. Geçtiğimiz yıllarda Hırvatistan'da bir deprem yaşandı. Şöyle bir baktığımızda Yemen, Bangladeş, Arnavutluk, Cibuti, Etiyopya'da ve birçok ülkede yaşanan insani krizler, mazlum ve mağdur kardeşlerimizin ihtiyaçları dikkate alınarak AFAD Başkanlık olarak Türk Kızılay ve TİKA başta olmak üzere sivil toplum kuruluşlarımızla ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği içerisinde bu yardımlarımızı ve faaliyetlerimizi sürdürmekteyiz.

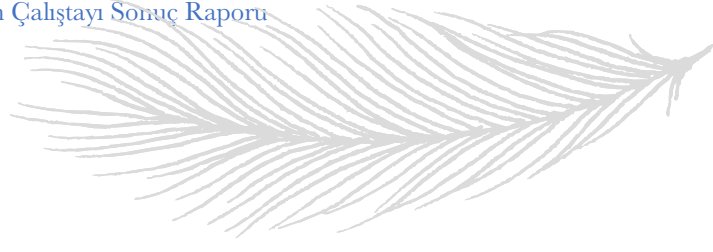
Konuşmamın son bölümünde Suriye özelinde birkaç bilgiyi paylaşmak istiyorum. Az önce ifade ettiğim üzere Arap Baharı ile 2011 yılının mart ayı itibariyle başlayan Suriye krizi halen devam etmektedir. 22 Nisan 2011 tarihinde Hatay Cilvegözü'nde 252 Suriyeli kardeşimiz ülkemize giriş yapmıştı. O günden bu yana ülkemize giren ve şu anda misafir etmekle kalmadığımız aslında bizimle beraber yaşayan 3.7 milyon Suriyeli kardeşimiz bulunmaktadır. 5 milyondan fazla, ev sahipliği yaptığımız dünyanın farklı coğrafyalarından kardeşlerimiz ülkemizde bizimle beraber yaşıyor. AFAD Başkanlığımız olarak ilk günden bu yana ülkemizdeki tüm Suriyelilerin ihtiyaçlarını elimizden geldiği kadar ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde gidermeye çalıştık. O günden bugüne 700 binden fazla Suriyeli öğrenci şu anda ülkemizde eğitim görmüş ve 500 binden fazla Suriyeli çocuk ülkemizde dünyaya gelmiştir. Diğer ülkelere baktığımızda aslında 2018 yılında Belçika'nın almış olduğu toplam sayı 2770 kişi Suriyeli ve en çok bildiğimiz Almanya bile 44 bini geçememiş durumda olmasına karşın biz 3.7 milyon Suriyeli kardeşimize ev sahipliği yapıyoruz. 2018 yılında ülkemizde tüm Suriyelilerin iş ve işlemlerini İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüze devrettik. Onlar bugün bu çalışmaları yürütüyor. Sınırın öbür tarafında ise Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı hareketlerinin yapıldığı bölgede ve İdlib bölgesindeki çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam ediyor. Özellikle yapılan bu hareketler ile birlikte terörden arındırılmış bölgelerde yapılan insani yardım konusunda AFAD Başkanlığımız, bölgedeki kamplar ve orada yaşayan Suriyeli kardeşlerimizin yardımına koştu. Türk Kızılay, ilgili ulusal ve uluslararası sivil toplum



kuruluşlarımız ile birlikte buradaki insani yardım çalışmalarımız ve faaliyetlerimiz devam etmektedir. On binlerce tır insani yardım halen sınırın öbür tarafına bu bölgelere ulaştırılmaya devam ediyor. 2011-2019 yılları arasında 1.17 milyar dolarlık yardım sadece sınırın öbür tarafına gitmiş durumdadır. O bölgede oluşturulan güvenli tablodan dolayı ülkemizde yaşayan 430 bin Suriyeli bu oluşan güvenli bölgelere tekrar dönmüş ve kendi topraklarında hayatlarına devam etmektedir. Gerginliği azaltma bölgesi diye bilinen İdlib'deki kardeşlerimiz her hava saldırısında her bombardımanında maalesef kendi çadırlarını toplayarak sürekli hareket halindedir ve bu bölgede ciddi bir nüfus hareketliliği yaşanmaktadır. Bu açıdan en son yaşanan saldırıların ardından harekât bölgelerinde ve İdlib bölgesinde toplamda 5.8 milyon Suriyeli yaşamaktadır. 3.8 milyonu ise sadece İdlib'de yaşamaktadır. Düşünün ki bu bölgede ucu bucağı gözükmeyen ve çadırlardan oluşan 445 adet düzenli düzensiz kamplar bulunmaktadır. Hakikaten insani olmayan şartlarda bir hayat mücadelesi vermeye çalışıyorlar. 2019 yılı sonu 2020 yılı başı itibariyle İçişleri Bakanımız Sayın Süleyman Soylu'nun başkanlığında AFAD Başkanlığımız başta Türk Kızılay'ı, Türkiye Diyanet Vakfı, İHH ve Deniz Feneri Derneği olmak üzere İdlib'deki kardeşlerimizin yanında olmak adına bir kampanya başlatıldı ve briket evler o bölgede yapılmaya başlandı. Yaklaşık 52 bin tane briket ev yapılması hedeflenmişti ve şu ana kadar 38 bin briket ev tamamlandı. Oradaki kardeşlerimize teslim edildi ve geri kalanlar ise bu yıl içerisinde hızlı bir şekilde tamamlanmış olacaktır.

Sonuç itibariyle dünyanın birçok bölgesinde bir şekilde mazlum ve mağdur duruma düşmüş olan insanların dinine, diline, ırkına bakmaksızın bütün kurumlarımız ve kuruluşlarımız ile onların yanında olmaya gayret ediyor ve edeceğiz.

Çalıştayımızın hayırlı olmasını diliyor. Emeği geçenlere ve tüm katılımcılara teşekkür ediyor, hepinize saygılarımı sunuyorum.



MASA ÇALIŞMALARI



İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARINDA KONSEPT TESPİTİ VE GELİŞİMİ ÇALIŞMA GRUBU

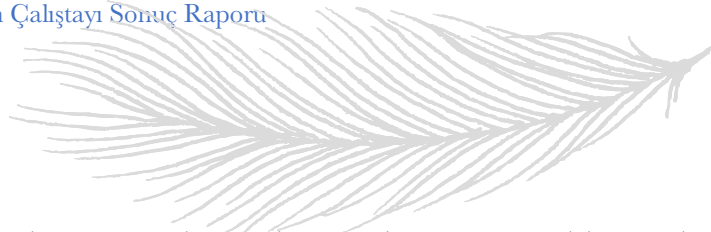
İnsani yardım nedir, ne değildir? Her dış yardım insani yardım mıdır?

Her dış yardım insani yardım değildir. İnsani yardım, afet, savaş, kriz gibi hallerde zor durumda kalan, ihtiyaçlı duruma düşen kişilere karşılık beklemeden insan durumunu normale çekme, insan onuruna yaraşır düzeye getirme çabasıdır. Temel ihtiyaçların karşılanmasına, insani güvenliğin sağlanmasına yönelik afetler ve kriz halleri sonrası normale dönüşü hedefleyen faaliyetlerdir. Durum normale çekildikten sonrasında yardımlar kalkınma özelliği göstermektedir. Durumu daha da iyileştirme çabasıdır. Kalkınma yardımları daha ileri bir noktayı referans alan siyasi unsurlar içermektedir. Ancak belirtilmelidir ki her insani yardımın kalkınmaya yönelik bir hedefi olmalıdır. Aksi takdirde sürdürülebilirliği sağlamak yerine sürekli yardıma yani bağımlılığa neden olunmaktadır. Bu bağlamda her insani yardımın kalkınmaya yönelik bir felsefesi olmak zorundadır. Aksi halde emperyal sistem sömürmeye devam ederken biz sürekli yardım etmeye mecbur kalmaktayız. Muhtaçlığa mahkûmiyet durumunun iyileştirilmesi gerekmektedir. İnsani yardımın devamında kalkınma yardımları ile devam etmek zorunluluğu vardır.

Ancak insani yardım ve kalkınma yardımları arasında kesin bir çizgi çekmek mümkün değildir. Kalkınma yardımında politik hedeflerin de girdiği durumlar mevcuttur. Bazı durumlarda insani yardım özellikleri de gözükebilir kalkınma yardımı özellikleri de gözükebilir. Bu ikisinin arasında keskin bir çizgi yoktur, geçişlidir. Yine de bazı kalkınma yardımları insani yardım özellikleri gösterse de farklı odağa, perspektife sahiptir. Kalkınma ve insani yardım kavramlarının tanımlarının yapılması ve sınırlarının belirlenmesi ihtiyacı vardır. Alt-üst değil, iç içe geçmiş bir ilişki vardır.

İnsani yardımın alıcıları, kendilerine yapılan yardımları nasıl algılıyorlar?

İnsani yardım önce lütuf, sonrasında hak ve devamında yeterli yardım almadıklarını düşündüklerinde haksızlık olarak algılanmaktadır. Sürekli değil sürdürülebilir yardım sağlanmalıdır. Sürekli yardım insani yardıma muhtaç kişiyi muhtaçlığa mahkûm etmektedir. İnsani yardımın alıcıları yardıma alışmaktadır. Uygulamada böyle olsa da idealde böyle olmamalıdır. Alıcıların yardımın sürekli olmasına alışmaması bunu bir zorunluluk olarak görmemesi gerekmektedir. İnsanlara balık vermekten ziyade nasıl balık tutulacağı da öğretilmelidir.



İnsani yardım alıcıları arasında yardımın çıkar için yapıldığını düşünen bir grup ve özellikle ortak paydaların bulunduğu bölgelerde yardımı lütuf ve teşekkürle karşılayan bir grup vardır. Uluslararası arenada karşılıksız yardım bazen anlaşılmamaktadır. Türkiye insani yardım alanında dünyaya açıldıkça karşılıksız da yardım olabileceği algılanmaya başlamıştır.

Size göre insani yardım alanında Türkiye'nin stratejik öncelikleri neler olmalıdır?

Türkiye, stratejik öncelikleri olarak öncelikle karşılıksız olmayı ve insan onurunu ön plana çıkarmayı belirlemelidir. Stratejik öncelik bu bağlamda ülkeden ülkeye değişmeyen özelliklere sahip olmalıdır. Temel insani ihtiyaçlar her insan için aynı olduğundan stratejik önceliklerin de evrensel özelliğe sahip olması gerekmektedir.

Türkiye sahada, şartları ve aktörleri çok farklı durumlarla karşılaşmaktadır. Dolayısıyla farklı durumlar, bölgeler, şartlara göre farklı modaliteler belirlemelidir. Türkiye'nin içinde olmadığı bir çatışmada farklı bir model, NATO'nun veya BM'nin dahil olduğu yerlerde farklı bir model, sıcak çatışmanın devam ettiği yerde farklı bir model gibi bir çok modalite oluşturulmalıdır. Yardım sonrası takip ve denetim, bunun akademik camiada raporlaştırılması, saha çalışmaları ve sonuçlarının analiz edilmesi gerekmektedir. Ayrıca devlet, kurumları ve sivil toplum kuruluşları arası koordinasyon, ortak veri ve çalışma için zemin sağlanmalıdır. Bu modaliteler insani yardım götürenlerin planlama ve strateji oluşturmaya da yardımcı olacaktır. Araştırma ve analizler, her duruma özel çalışmalar yapılarak farklı modeller oluşturulmalıdır.

Farklı modeller oluşturulduğunda insani yardım götüren kuruluşların hareket planı oluşturması da mümkün olabilecektir. Hangi kuruluşların hangi durumlarda daha etkin faaliyet gösterebileceği bu modellere göre belirlenebilecektir. Örneğin İHH Suriye'de esir değiştirme faaliyetini gerçekleştirebilmiştir. Ancak Kızılay devlete daha yakın bir kimliğe sahip olduğu için bu tür ortamlarda düşman olarak algılanabilmektedir. Neden İHH tarafsız görüldü? İHH esir değiştirmede anlaşmayı nasıl sağlayabildi? Bu cevapların bulunması modeller oluşturulması için gerekli çalışmaların içindedir, böylece zaman ve kaynak kaybı yaşamadan uygun stratejik model benimsenebilecektir. Yetersiz veya verimsiz insani yardım sunulan yerlerde bunun neden olduğunu araştırmak ve bulmak da bize bir model sağlayabilecek ve verimli insani yardıma zemin hazırlayabilecektir.

Çalışmalar, analizler ve model oluşturulması sürdürülebilir yardıma da olanak sağlayacaktır. Yapılan yardımların analizi ve çıktıların öngörülmesi büyük önem



taşımaktadır. Türkiye'nin stratejisi kalkınma ve sürdürülebilir yardımlara öncelik vermek olmalıdır. Projeler ve kalkındırma çalışmaları daha planlı ve organize, şeffaf yürütülmelidir. Şeffaflık ve bilgi paylaşımı insani yardım alanında ayrıca önemlidir. İstatistiklerin, bilgilerin ve faaliyetlerin belli platformlarda paylaşılması farklı kurum ve kuruluşların mükerrer faaliyetler gerçekleştirmesinin önüne geçilmesine yardımcı olacaktır.

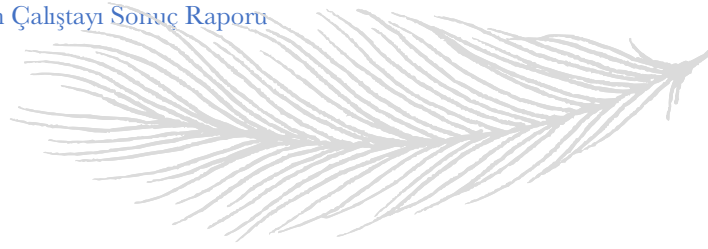
Şeffaf bilgi sağlayan platformlar hangi coğrafyaların, bölgelerin yardıma daha çok ihtiyacı olduğunu belirlenmesini sağlayacaktır. İnsani yardım bağlamında bazı coğrafyalar ihmal edilebilmektedir. Türkiye için tarihi bağlarının olduğu, ortak değerlere sahip olduğu yerlere yardım götürmek ve bölgede hareket etmek daha kolay, dolayısıyla bu bölgelere yardım götürmek öncelik olarak görülebilmektedir.

İnsani yardım alanında faaliyet alanlarınızı ve coğrafi bölgelerinizi hangi kriterlere göre belirliyorsunuz? Alıcıların kısa vadeli ihtiyaçlarını çözmeye mi uzun vadeli altyapısını hazırlamaya mı odaklanmalısınız?

İnsani yardımda ihtiyacın en çok olduğu yardımın en elzem olduğu bölgeler büyük önem ve öncelik taşımaktadır. Yardımın ulaştırılamadığı bölgelere yardım ulaştırmalıdır. Afetlerin sık yaşandığı, krizlerin olduğu, ihtiyacın fazla, konsantre ve çeşitli olduğu bölgelere odaklanılmalıdır. Bu bölgelerde en savunmasız ve kırılgan gruplar belirlenmeli ve hedef kitle olarak öncelik verilmelidir. Örneğin başkentlere değil daha merkezin uzağındaki bölgelere yardım ulaştırmak durumundayız.

İnsani yardımda uzun vadeli ihtiyaçlar kalkınma yaklaşımı ile göz önünde bulundurulmalıdır. Kısa vadeli ihtiyaçlar karşılanırken etkisinin uzun vadeli olmasına dikkat edilmelidir. Kısaca öncelikli olarak kısa vadeli yardımlar gerçekleştirilerek bu yardımların uzun vadeli yardım ve yatırımlara alt yapı oluşturması gerekmektedir.

Öncelikli olarak ihtiyaç gösteren, talep olan yerler göz önünde bulundurulsa da kuruluşların yetkin olduğu alanlarda faaliyet gerçekleştirebileceği coğrafyalara yönelmesi de büyük önem taşımaktadır. Yetkin olduğumuz işi doğru coğrafyada yapmak önemli bir kriterdir. Eğer bir yerde katkıdan çok zararımız olarsa girmemek daha iyi olabilmektedir. Ayrıca yaptığımız yardımların yarar yerine zarara neden olmasına yol açmamalıyız. Örneğin hastane inşa ettiğimiz bir ülkede doğru işleyen bir sağlık bakanlığının olması; maaşlı doktor, hemşire, hastane personeli sağlayabilecek durumda olması kriteri kontrol edilmelidir. Aynı şey kurulan okullar, camiler ve benzerleri için de geçerlidir. Aksi takdirde inşa edilen bu yapılar âtil durumda kalabilmekte, terör örgütlerinin sığınağı haline gelebilmektedir.



Türkiye ve diğer ülkelerin insani yardım çalışmalarındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Diğer aktörlerin yardımları genellikle kendi konsept ve mallarını ihraçla bağlantılı, menfaatlerle ilişkilidir. Genellikle de şarta bağlıdır. Türkiye'nin en büyük farkı öncelikle çıkardan ve menfaatten ziyade yardıma muhtaç olanların ihtiyaçlarını gidermesi ve bunu bir fırsat olarak görmemesidir. Diğer aktörler yardımlarını daha sistemli ve organize gerçekleştirmekte, yardımların etkisini analiz edip değerlendirerek ölçmektedir. Türkiye ise insani yardım program, proje disiplininin ziyade daha esnek operasyon anlayışıyla yürütmektedir. Yardımlar daha çok uygulayıcı olarak direkt yapılmaktadır. Diğer aktörler, klasik insani yardım yerine (gıda, hijyen ve barınma ünitesi dağıtımı vb.) afetlere hazırlık bilinci, toplum temelli koruma ve sağlık bakımı geliştirilmesi gibi daha sofistike ve kalkınmayla bağlantılı alanlarda faaliyet göstermektedir. Türkiye'nin insani yardımını ise yoğun olarak hızlı harekete geçilebilir ve çabuk sonuç alınan alanlara yöneliktir. Diğer aktörlerin faaliyetlerini karşılıklı, kendi kültürünü ve düşünce yapısını yerleştirme şeklinde yürüttüğü de gözlemlenmektedir. Ayrıca Türkiye'de insani yardım fon kaynakları bireysel bağışçılara dayalı ve çoğunlukla küçük miktarlarla sağlanmaktadır. Batılı devletler ya da petrol zengini Arap ülkelerden gelen yardımlarla bir değildir. Dolayısıyla Türkiye'nin maliyetleri ve operasyonları minimum maliyetle maksimum kişiye ulaşma ve efektif çalışma yürütmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye acil ve kısa vadeli yardımlara sürdürebilir yardım ile uzun vadeli yardımı da eklemeye başlamıştır. Bu noktada insani yardımda Batı Ekolü ve Asya Ekolü'nün ortasında bir noktada yer almaya başlamıştır. Hem sahada aktif faaliyet göstermekte hem de çalışmaları kavramsallaştırmaya ve yazılı modelleştirmeye doğru bir akış gözlemlenmektedir. Ancak sahada ve operasyon boyutunda Türkiye ne kadar iyi olsa da bu konuda diğer ülkelerden ve aktörlerden geri kaldığımız gözlemlenmektedir. Diğer ülkelerde veri toplama, veri analizi, sonuç değerlendirme, rapor oluşturma daha sistemli ve stratejik gerçekleştirilmektedir. Türkiye akademisi sahayı görüp tezler, yazılar ve makaleler üretmelidir. İstatistikler ve analizler yapılarak modeller oluşturulmasına da katkıda bulunulmalıdır. Türk insani yardımının literatür üretme kapasitesi zayıf gözükmemektedir. Türkiye'nin daha detaylı çalışmalara, model ve kavram üretimine, daha zengin bir literatüre ihtiyacı vardır. Üniversitelerle ve akademiyle daha fazla iş birliği gerçekleştirilmeli, mevcut ilişkiler ve işbirlikleri geliştirilmelidir. Kurumların akademi bölümleri kurması, sıfırdan analist yetiştirmesi uzun vadede gerçekleşebilecektir. Dolayısıyla yeni bir akademi yaratmak yerine mevcut akademinin insani yardım alanına yaklaşması gerekmektedir. Kürsüler



kurulmalı ancak bu kürsüler kendini akademi ile soyutlamamalıdır. İnsani yardım alanındaki kuruluşlarla iş birliği içinde olunmalıdır. İnsani yardım alanında çalışanlar da akademik çalışmalara yönlendirilebilmektedir. Böylelikle Türkiye'nin bu alandaki eksikliği giderilebilecektir.

İnsani yardım çalışmalarınızda insani yardım kavram ve kapsamında değişiklikler var mı?

İnsani yardım çalışmalarında daha önceden sadece temel ihtiyaçlara odaklanan yaklaşımdan kalkınma veya yarı kalkınma faaliyetlerine odak kayması söz konusudur. Mülteci ve sığınmacılar gibi dezavantajlı gruplara gittikçe artan bir yoğunlaşma görülmektedir. Geçmişle karşılaştırıldığında yardımlar önceden araştırılarak yerinde tespit edilmekte, yardımlar daha organize yürütülmektedir. Sivil toplum kuruluşları arasındaki iletişim ve iş birliğinin de geçmişe oranla arttığı gözlenmektedir. Başlangıçta acil yardım faaliyetleri gerçekleştirilirken günümüzde daha sürdürülebilir alanlarda devamlı hizmetlere kayma söz konusudur. Örneğin sadece temel sağlık hizmetleri değil, bunun yanında psiko-sosyal destek, özel sağlık hizmetleri ve sağlık eğitimleri de verilmeye başlanmıştır. Aynı şekilde önceden afetlerde akut müdahale ve acil yardım yapılırken günümüzde ön iyileştirme, eğitim gibi faaliyetler de gerçekleştirilmektedir.

İhtiyaçlara göre sunulan hizmetlerin de çeşitlendiği gözlemlenmektedir. İnsani yardımdan kalkınma yardımına doğru bir kayış söz konusu ancak bu insani yardımın tamamen bırakıldığı, tamamen kalkınma alanına girildiği anlamına gelmemektedir. İhtiyaçlara göre uygulamaların da çeşitlenmesi ihtiyacı doğmaktadır. Bazı durumlarda yardım kuruluşlarının uzman olmadığı durumlarda faaliyet göstermesi gerekebilmektedir. Bunun nedeni ihtiyaç talebinin normalin üstüne çıktığı durumlarla ilgilidir. Dolayısıyla yardım kuruluşları birbirleriyle iş birliği içinde olmak ve ihtiyaç taleplerine cevap vermek durumunda kalabilmektedir. İhtiyaç durumunda farklı kurumlar kendi faaliyetleri arasında olmayan uygulamaları gerçekleştirmek durumunda kalabilmektedir. Örneğin afetler ve depremler gibi durumlara karşı kuruluşların arama kurtarma bölümleri oluşturması, AFAD'ın diğer kuruluşlara eğitim vermesi ve onlarla birlikte çalışması gerekmektedir.

Ülkelerin sahip olduğu farklı konseptler, o ülkelerin tarihi, gelenekleri vb. ile nasıl ilişkilendirilebilir?

Her ülkenin tarihi, gelenekleri, kültürü o ülkenin insanı yardım çerçevesini çizmektedir. Ülkelerin tarihleri, gelenekleri, değerleri ile beraber gelen avantaj ve



dezavantajları olmaktadır. Türkiye İslami ve Türk kültüründen gelen gelenekle insani yardım çerçevesi çizmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu konseptler Osmanlı'dan aldığı mirasın avantajları ve dezavantajlarını taşımaktadır. Örneğin Türkiye için çoğunlukla pozitif etkisi olmasına rağmen nadiren negatif etkisi de görülebilmektedir. Ortadoğu ülkelerinde uzun yıllar boyunca Osmanlı ve Türklerin kendilerini sömürdüğü düşüncesi hâkim olduğundan insani yardım tepkiyle karşılaşılabilmekteydi ancak bunun son yıllarda değiştiği gözlemlenmektedir. Yabancı ülkelere örnek olarak önceden İngiltere'nin sömürgesi olan yerlerde İngilizler daha rahat çalışabilmektedir. Yardım getiren Amerikan ve İngiliz kurumlara daha fazla imtiyaz verilebilmektedir. Yerel bakanlıklarla onların kurduğu iletişimi Türkiye'den giden insani yardım çalışanları bazen kuramamaktadır. Bunlardan farklı olarak Türk kültürünün acil yardıma ve mazluma yönelik önceliği insani yardımı kolaylaştırmaktadır.

Gelenekler, tarih, din gibi bağlar dışında ülkelerin mevcut iktidarları ve rejimleri de konseptleri etkilemektedir. Mevcut rejimler, politik ve ideolojik ilişkiler büyük önem taşımaktadır.

Türkiye, Osmanlı mirası olan coğrafyalarla kültürel bağlarının sağladığı avantajları, din ve kültüre ait unsurları kurumsallaştırma yoluyla kullanmalıdır. Tarihi bağlarımız olan toplumların dili, tarihi ve kültürüne yönelik insani yardım çalışanlarına eğitim verilmelidir. Çalışanlar yardım götürülen yerlerle Türkiye'nin tarihi bağlarını bilmek durumundadır. Yardım götürülen ülkenin yerel halkında tarihi bağlara dayalı Türkiye'ye yönelik olumlu ya da olumsuz duygular var olabilmektedir. İnsani yardım çalışanının bunların farkında olması gerekmektedir. Türkiye'deki kurban, adak, sadaka, zekât gibi uygulamalar yardıma sürekli bir akış olmasını sağlamaktadır. Bu gibi uygulamalar araç olarak kurumsallaştırılabilir, bu alanlara kolektif yatırım yapılmalıdır.

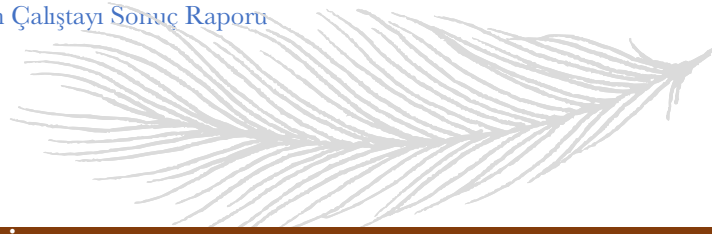
Türkiye negatif propagandaya karşı da hazır olmalıdır. Çıkarsız insani yardımını ön plana çıkartarak Türkiye yaptığı insani yardımlara önyargısız yaklaşılmasını sağlayabilmektedir. Örneğin uluslararası alanda Türkiye'nin tarafsızlığına ilişkin önyargılar, terörizm faaliyetlerinin olduğu bölgelere Türk insani yardım kuruluşlarının yardım götürmesine karşı çıkılmasına yol açmaktadır. Uluslararası karşıt görüşler göz ardı edilerek götürülen insani yardımlar uluslararası arenada yanlış iddiaların ortaya atılmasına da neden olabilmektedir. Türkiye bu konuda şeffaf bir politika izlemenin yanı sıra kara propagandaya hazır olmalı ve yer vermemelidir.



Türkiye'nin insani yardım faaliyetleri sürdürülebilir midir? Sürdürülebilirlik riskleri (iç-dış, siyasal-ekonomik vb.) nelerdir? Sürdürülebilir insani yardım faaliyetleri için neler yapılmalıdır?

İnsani yardım faaliyetlerimiz belli standartlara gelirse sürdürülebilir hale de getirilebilmektedir. Ancak konuya ilişkin bazı engeller gözlemlenmektedir. Kaynakların sınırlı olması sürdürülebilirlik için bir tehdit oluşturmaktadır. Aksiyoner alandaki becerimiz alanda çok fazla aktör olmasına yol açmakta dolayısıyla belli standartların oluşturulması ve bütün aktörlerin bu standartlara uymasını sağlama zorlaşmaktadır. Sadece insani yardıma odaklı ve kalite standartları bakımından zayıf kalınması sürdürülebilir olmayı engellemektedir ve engelleyecektir. Operasyon kalitesi, standartlar ve sivil toplum finansmanı kuvvetlendirilmelidir. Ayrıca Türkiye'nin siyasi duruşu, politik ve ekonomik durumlar çalışmaları etkileyebilmektedir. Yemen, Suriye ve Somali bu konuda örneklenebilmektedir. Türkiye, motivasyon bakımından sürdürülebilir görünmektedir ama kurumsallaşma mutlaka sağlanmalıdır. Türkiye, insani yardım faaliyetlerinde sosyal etkileşim alanları kurmada başarı göstermekte ancak standartlaşma gerçekleşmeden risk taşımaktadır. Yolsuzluk gibi hatalar da insani yardım alanında sorunlara yol açan maliyeti ağır bir durumdur. Kriter ve standartların kurumsallaşma yoluyla oluşturulması; yardımların kayıt altına alınmasını, yardımlara ilişkin bilgi ve verilerin şeffaflığı ve ulaşılabilirliğini de sağlayacaktır.

Sürdürülebilirlik daha organize, koordinasyon, literatür destekli raporlamayla sonuçlanması gereken bir sürdürülebilirliktir. Dolayısıyla Türkiye insani yardım faaliyetleri kurumsallaşma, belli kriter ve standartlarda olgunlaşma yoluyla sürdürülebilir hale getirilebilecektir. Bu noktaya doğru bir eğilim gözlemlenmektedir ancak daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

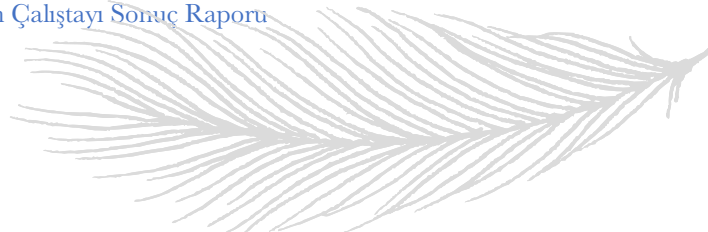


İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARINDA VERİLERİN PAYLAŞIMI VE ANALİZİ ÇALIŞMA GRUBU

Yardım unsurlarına (nitelik, nicelik, alan seçimi, hedef ülke seçimi, diğer ülkelerin kararları) ilişkin kısa, orta ve uzun vadeli stratejilerde verilerden faydalananıyormusunuz?

Türk tipi kalkınma modelinde orta ve uzun vadede stratejilerin belirlenmesi ilkesel boyutta kalmaktadır. Pratikte esneklik prensibi ön plana çıkmaktadır. Esneklik hâlihazırda ortaya çıkan acil yardım ihtiyaçlarına cevap verebilmeyi mümkün kılmaktadır. Benzer bir durumda ülkelerin uzun vadeli stratejilerin varlığı tahsis edilmiş bir bütçenin belirlenmiş bölge ve alanlarda kullanılmasını öngörmektedir. Esneklik prensibinden hareketle bütçenin tahsis edilmemiş olması performans bazında yardım konusunda etkinlik sağlamaktadır. Ayrıca Türk tipi kalkınma modelinde bölgeyi tanımak, saha tecrübeleri ve iç görülerin varlığı bizi ülke olarak talepleri daha hızlı yanıtlama noktasında bizi üst bir noktaya taşımaktadır. Türk tipi kalkınma sistemine çıktı bazında bakıldığında diğer ülkelere göre aynı miktarda girdi ile daha fazla çıktıyı alma ya da aynı miktar çıktıyı daha az girdi ile sağlama fırsat yaratmaktadır. Bu nedenle uzun soluklu stratejilerin belirlenmesini insani yardım dinamikleri üzerinden okumak gerekiyor. Temel nokta uzun uzadıya stratejilerin oluşturulmasındansa vizyon belirlenerek prensiplerin belirlenmesidir.

Verilerin eksik olması, verilere ulaşmanın sıkıntılı olması veriler ışığında kısa, orta ve uzun vadeli stratejilerin belirlenmesini kısıtlamaktadır. Sahada mevcut bilgiler ışığında kriz boyutunda durum tespitinin yapılabilmesi ve eylem planının oluşturulabilmesini engellemektedir. Bir diğer önemli nokta da veri güvenliği konusu olmaktadır. Verilerin politik bir yönü olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada verilerin siyasallıktan arındırılması da gerekmektedir. Sahadan verilerin paylaşılması sürecinde birtakım örnekleri bulunmakla (büyükelçilik kanalları, benzer faaliyet alanlarına sahip diğer STKlar vb.) birlikte sistematik olmaktan çok uzaktadır. Bütün bu dinamikler göz önünde bulundurulduğunda her bir birim kendi verisini kendi oluşturma yoluna gitmektedir.



Uluslararası arenada verilerin analiziyle ülkelerin yardımlar konusundaki tavırları ve kararları kurumunuzun insani yardım çalışmaları planlanmasında yol haritasının belirlenmesinde ve uygulanması hususunda bir farklılık yaratıyor mu?

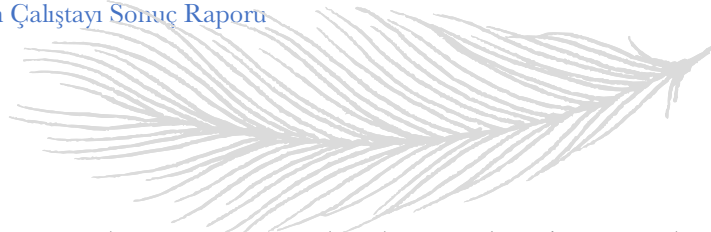
Türk tipi kalkınma modeli vakıf mantığıyla hareket ettiği için talep odaklı çalışmaktadır. Uluslararası arenada yardım çalışmalarının planlaması, yol haritasının belirlenmesi ve uygulanması hususu birçok parametreden etkilenmektedir. Öncelikle yardım yapılacak ülkelerin prosedürleri, güvenlik unsuru, yardım yapılacak bölgelerin çeperde olup olmaması gibi karakteristik özellikleri operasyonel işlem maliyetlerini büyük ölçüde değiştirmektedir. Yürütülen çalışmalar itibarıyla bazı STK'lar ve kamu kurumları prosedürel kolaylıkların olduğu, güvenlik sorunlarının olmadığı, merkezi konumdaki bölgeleri tercih etmektedir. Bir diğer önemli konu da ev sahibi ülkelerde bulunan kuruluşların lojistik becerileri, network bağlantıları, gönüllülük oranları, yüksek saha deneyimleri daha etkin yardım çalışmaları planlanmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, temel husus veri odaklı bir raporlama sisteminin oluşturulmasıdır. Bu tür raporların varlığı hem yardım yapılan ülkeler hem de yardım yapan ülkelerin kapasitelerinin artırılmasını sağlayarak sahadaki birçok probleme çözüm sunacaktır.

Kurumunuzun insani yardım çalışmalarında veri toplama, veri analizi, raporlanması ve güvenliği konularında bir politikası var mıdır?

Birçok STK ve kamu kuruluşlarının raporlarını sunduğu TİKA'nın veri toplama ve raporlanmasında OECD standartları esas alınmaktadır. Verilerin analizi sahada kaynak temelli ya da ihtiyaç temelli yapılabiliyor ancak karar alıcılara altlık sunmaktadır. Her kuruluş faaliyet alanı, eylem planı çerçevesinde kendi veri toplama, analiz, raporlama güvenlik konularında çeşitli yöntemler geliştirmektedir.

Ülkelerin iş birlikleri ve projeleri var mı? Bu türden girişimleri ülkelerin paylaştıkları verilerde gözlemlemek mümkün mü?

Genel olarak ülkelerin farklı kalkınma programlarının varlığı ve vizyon farklılıkları nedeniyle iş birlikleri tercih edilmiyor. Sahada farklı uygulama örneklerine de rastlamak mümkündür. Örneğin Kızılay'ın dünyada delegasyonunu bulunduğu 17 ülkede Kızılay-Kızılhaç iş birlikleri yapılmaktadır. Ayrıca TİKA'nın JİCA (Japan International Cooperation Agency) ile birlikte enerji alanında Türkiye'de eğitim faaliyetleri düzenlemektedir. OECD/DAC, 30 üye ülkeden oluşan uluslararası kalkınma yardımlarını koordine eden ve raporlayan bir kuruluştur. OECD/DAC, WP



STAT toplantılarına gözlemci statüsünde olan Türkiye'yi temsilen TİKA katılmakta olup görüş belirtmektedir.

Türkiye'nin yardım konusunda verilerin analizi, yorumlanması ve paylaşılması hususlarında oluşturulan bir platform var mı? Kimler katkı sunuyor?

TİKA bünyesinde bulunan Türkiye Kalkınma Yardımları Platformu üzerinden STK ve kamu kuruluşlar yıllık verilerini raporlamaktadır. 200'e yakın STK ve kamu kuruluşu periyodik olarak katkı sunmaktadır. Raporlama sonucunda veriler OECD sistemine işlenmekte ve akabinde TİKA tarafından Türkiye kalkınma yardımları raporu yıllık bazda yayınlanmaktadır.



İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARINDA KOORDİNASYON ÇALIŞMA GRUBU

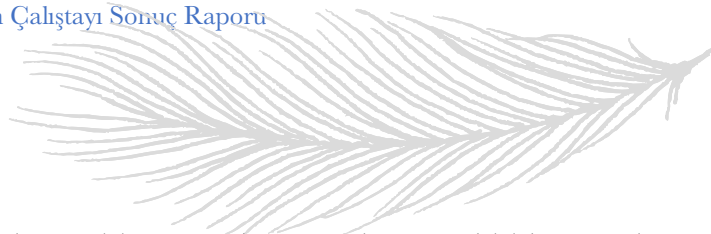
İnsani yardım kuruluşlarının koordinasyonu nedir ve neden önemlidir?

Koordinasyon bilgi paylaşımı, eşgüdüm, istişare, senkronizasyon ve iletişime açık olmaktır. Koordinasyon aynı zamanda kamu kurumları, yarı kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının insani yardım alanında ortak çalışma gerçekleştirmesidir. Mükerrer bağışları önleme, belirli bir misyon çerçevesinde kısıtlı olan kaynakları geniş coğrafyada etkin biçimde kullanma ve insani yardım çalışmalarında kör noktalar bırakılmaması amacı ile gerçekleştirilir. Özellikle bir kuruluşun insani yardım faaliyeti yapacağı bölgede farklı bir kurum veya kuruluştan uzman personelin bulunması ve bu personelin ilgili kuruluşa bilgi paylaşması noktasında koordinasyon büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, ihtiyaç sahibi kişilerin kaynaklara doğru biçimde erişimi noktasında önem arz etmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının insani yardım faaliyetlerinden ticari faaliyetlere doğru bir yaklaşım benimsemesi noktasında da koordinasyon, kuruluşların faaliyetlerinin takibatını sağlamakta önemlidir. Koordinasyon, kişilerin fazlaca yardım alarak haksız zenginleşmesinin ve tembelleşmesinin önüne geçmesi vasıtasıyla mükerrer yardımları önler.

İnsani yardım ulusal ve uluslararası aktörleri arasındaki iş birliği alanları nelerdir?

Başlıca iş birliği alanları şöyledir:

- Projenin planlanmasıdır. Her projenin gerçekleştirilmesinde saha öncesinde yapılacak çalışmalardır. İnsani yardımın gerçekleştirileceği sahaya yönelik bilgi paylaşılması, mağdur tespiti, coğrafya keşfi ve ihtiyaç planlama gibi unsurları içerisinde barındırır.
- Projenin finansmandır. Gerçekleştirilecek projelerin finansman kısmının ulusal ve uluslararası kuruluşlarla eşgüdüm içerisinde sağlanmasını içermektedir.
- Projenin uygulanmasıdır. Gerçekleştirilecek projenin sahadaki paydaş ile eşgüdüm içerisinde yürütülmesidir. Bu noktada paydaşın insani yardım çalışmalarında tecrübesi ve projenin ihtiyacına göre paydaşın belirlenmesi projenin verimliliği açısından önemli etkenler arasındadır.
- Projenin raporlama kısmıdır. Projenin gerçekleştirilmesinin ardından projenin dokümanların toparlanmasında projenin paydaşları arasındaki iş birliğini oluşturur.



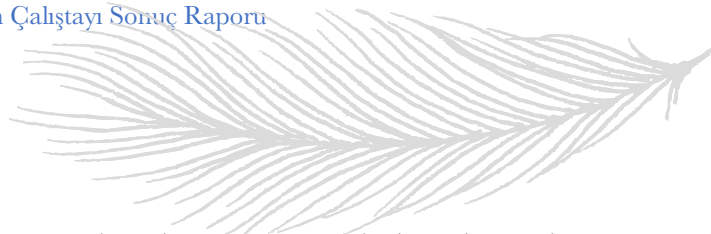
- Projenin devamlılığın sağlanmasıdır. Süreklilik arz eden projelerde, projenin yürütülmesindeki takibatın sağlanmasını içermektedir.
- Projenin gerçekleştirildiği yabancı ülkelerdeki partnerler ile iletişim kurulmasıdır. Uluslararası insani yardım faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlar, proje gerçekleştireceği sahada bulunan yerel kurum ve kuruluşlar ile partnerlik ilişkisi kurmaktadır. Partner seçiminde kurum ve kuruluşlar arasında bilgi paylaşımı ve ilgili partnerler ile iletişim içerisinde projenin gerçekleştirilmesi iş birliği alanlarından birisidir. Partnerlerin seçilmesinde paydaşların belirlenmesine benzer etkenler söz konusudur.
- Sivil toplum kuruluşları arasında iletişimin sağlanmasıdır. İnsani yardım çalışmaları yürüten sivil toplum kuruluşları arasında diyalogun ve istişarenin sağlanması iş birliği alanlarından birisini oluşturmaktadır.

İş birliğine örnek olarak: İHH ile Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA) arasındaki iş birliği ile Gaziantep merkezli olarak çalışma yürütülmektedir. Suriye'deki ilgili çalışmaların raporları Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'ne sunulmaktadır. TİKA ve AFAD bu kuruluşlara örnek verilebilir. Günümüzde ortak bir mekanizma olmadığı göz önüne alındığında bütünleşik bir yapı kurulabilir. 2019 yılında yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile insani yardım faaliyetlerinin Dışişleri Bakanlığı koordinasyonunda olması gerekiyor. Ek olarak AFAD'ın 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından İçişleri Bakanlığı'na bağlanması ile insani yardım faaliyetlerinin sağlanması AFAD'ın görevine verilmiştir.

İnsani yardım alanında koordinasyon alanında yaşanan sorunlar nelerdir?

İnsani yardım alanında koordinasyona dair yaşanan başlıca sorunlar kurum ve kuruluşlar arasında bilgi ve tecrübe paylaşımının eksikliği, kaynakların etkin biçimde kullanılmaması, temsil sorunları, iletişim eksikliği, ihtiyaç tespitin belirlenmesindeki eksiklikler, faaliyetlere dair verilerin paylaşılması ve bu verilerin analizi ve raporlamadaki eksikliklerdir.

Ortak bir yapının eksikliği doğrultusunda birlikte hareket etme ve iletişim noktasında güncel durumda sorun bulunmamaktadır. İnsani yardım organizasyonlarında yardımların sunulması konusunda üst bir otorite veya ortak bir yapının eksikliği sahada "kuralsız" bir durum yaratmaktadır. Denetleme ve kontrol sistemlerinin olmayışı insani yardımın kalitesi ve sürdürülebilirliği açısından sorun yaratmaktadır. Ek olarak insani yardım faaliyetleri yürüten kurum ve kuruluşların bireysel çalışma gerçekleştirmesi, özellikle kaynağı bağlı olan kuruluşlar arasında rekabet ortamı



yaratmaktadır. Bu anlamda yönetsel bir bütünlüğün sağlanmaması temel sorunlardan birini oluşturmaktadır. Çatı veya kolektif bir yapının varlığı bu sorunların birçoğunun çözümünde yararlı olacaktır. Bu noktada koordinasyonu konuşurken işin sivillliğini dikkate almak gerekir. Üst kuruluşun kamu kurumu olup olmaması tartışılmaya açık bir konu olarak gündeme gelmektedir.

İnsani yardım çalışmaları yürüten kurum ve kuruluşların personelleri genel olarak faaliyetlerin uygulanması konusunda görevlendirilmektedir. Bu noktada sorun koordinasyon konusunda kuruluşların personel tahsis edecek gücü olmamasıdır.

Birleşmiş Milletler'in insani yardım faaliyetlerine yönelik çeşitli mekanizmaları bulunmaktadır. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları ise bu türden uluslararası mekanizmalardaki rolü oldukça azdır. Kızılay başta olmak üzere uluslararası mekanizmaların proje fonlama kısmında rol alındığı gözlemlenmekte ama mekanizmaya katılım hususunda zayıflıklar bulunmaktadır. Bu mekanizmalara katılım hususunda koordinasyon amacıyla kurum ve kuruluşlarımızın personel temini noktasında sorun bulunmamakla birlikte asıl sorun uluslararası insani yardım mekanizmasını tanımaması, uluslararası insani yardım mekanizmasına katılımında bir güven probleminin olmasıdır. Kimliği ile öne çıkan sivil toplum kuruluşları bu hususta bir sorun teşkil etmektedir.

Bazı STK'larının şeffaflığı koordinasyonda temel sorunlardan birisidir. Bu noktada güven sorunun yaşanması muhtemeldir. İnsani yardım çalışmaları yürüten kurum ve kuruluşların gerçekleştirdikleri faaliyetleri hangi bölgede ne kadar ve ne yardım yaptığını şeffaf biçimde paylaşmamaktadır. Bu ise diğer kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin çakışmasına ve faaliyetlerin gerçekleştirildiği bölgede ihtiyaçların verimli şekilde karşılanmasına engel teşkil etmektedir.

Türkiye'deki kurum ve kuruluşların uluslararası insani yardım faaliyetlerini yürütürken partnerler üzerinden çalışma meselesi sorgulanabilmelidir. İnsani yardım standartlarının sorgulanması gerekmektedir. Ek olarak Büyükelçiliklerle iletişimde sorunlar bulunmaktadır. Her büyükelçiliğin her sivil toplum kuruluşu ile iletişimi aynı ölçüde değildir.



İnsani yardım koordinasyonu hakkında beklentileriniz nelerdir? Sahadaki çalışmalarınızda yerel ve uluslararası kuruluşlar ile entegre bir şekilde mi çalışıyorsunuz?

Tüm kurumların içinde bulunduğu bir kuruluşun ortaya konulacağı bir çatı organizasyon kurulması beklentiler arasındadır. Bilgi paylaşımının ve iletişimin sağlanabileceği, insani yardım standartların ortaya konabileceği, kolektif bir yapının kurulması beklenmektedir. Koordinasyon noktasında ihtiyaç tespit sistemi, ortak yardım faaliyetleri, yapılan yardımlarının coğrafi dağılımını sağlayacak bir sistem geliştirilme ve tamamlayıcı yardım modeli geliştirmesi beklenmektedir. Örnek olarak faaliyet gerçekleştirilecek bir köyde medrese 'a' derneği, su kuyusu 'b' derneği, sağlık ocağı 'c' derneği, okul 'd' derneği ve yetimhane ise 'e' derneği tarafından yapılabilir.

Yerelle birlikte hareket etmek, gidilen ülkedeki devlet kurumları ile irtibata geçilmesi entegre hareket etmekte önemli olduğu görülmektedir. Örneğin AFAD, proje gerçekleştirilecek ülkede devlet otoritesi ile iletişime geçmekte ve bu noktada sivil toplum kuruluşlarının da çalışma yürüttükleri ülkelerdeki devlet otoriteleri ile iletişimde olması gerekmektedir. Böylece kamu diplomasisi tüm kurum ve kuruluşların gerçekleştirdiği bir unsur haline gelebilecektir.

İnsani yardımın koordinasyonunda uluslararası kuruluşların yüksek bütçeli çalışmaları yerel dengeyi bozarken ulusal-yerel aktörleri olumsuz etkileyebilmektedir. Bu noktada koordinasyonun devlet kurumları tarafından sağlanması ve belirlenen standartların yazılı hale getirilmesi beklentiler arasında bulunmaktadır. Koordinasyona yönelik beklentilerden bir diğeri ise faaliyet gösterilecek bölgede en az zarar ile en kısa sürede başarılı biçimde tamamlanmasını sağlamaktır. Sahadaki çalışmalarda yerel aktörler ile koordinasyon güvenlik ve işin niteliğini arttırmada fayda sağlayacaktır. Faaliyet gösterilen ülkelerde gerek yerel otorite veya Türk misyonları ve kurumları ile iletişim sağlanmalıdır.

Saha çalışmalarında bazı sivil toplum kuruluşları çalışma yürüttüğü ülkelerde kanaat önderleri ile iletişime geçerek koordinasyon sağlamaktadır. Kuruluşlar genel olarak yerelde partnerlerle iletişim halinde çalışma yürütmektedir. Bu partnerler ile dönemsel bazlı projeler sebebiyle görüşmeler gerçekleştirilmekte ve böylece düzenli bir görüşme sağlanamadığı görülmektedir. Partnerler ile iş birliği hususunda Türkiye'nin misyonları (Büyükelçilikler) ile iletişime geçilerek ilgili partnerlerin güvenilirliği ve meşru yönetim ile partner arasındaki ilişkisine yönelik bilgi alınması gerekmektedir. Ek olarak ilerleyen zamanlarda ilgili partnerler ile Türkiye'nin insani



yardım çalışmalarını yürüten kuruluşlar arasında protokol imzalanması ve hatta mümkünse yereldeki kamu kurum ve kuruluşlarından davet yazısı gerekmektedir.

Sahadaki çalışmalar ile yerel ve uluslararası kuruluşlar arasındaki entegrasyona yönelik örnek olarak İHH ile BM ortaklığında İdlib’de yürütülen bir ekmek fırını projesi verilebilir. Standart olarak ekmeklerin 1000 gram üretilmesi planlanırken gıda standartlarına ilişkin ilgili kurumlarla iletişime geçilerek ekmeklerin 800 grama düşürülmesi kararlaştırılmıştır. Ekmekler 800 grama düşürülerek daha fazla kişiye ekmek ulaştırılmıştır. Bu noktada gıda standartları hususunda istişareler neticesinde 800 gram üretilerek daha fazla kişiye ulaşılması sağlanması İHH ve BM organları arasındaki koordinasyona önemli bir örnek teşkil etmektedir.

İş birliği ve koordinasyon konusunda önerileriniz nelerdir? Yerel, ulusal ve uluslararası seviyelerde iş birliğini artırmak için izlenebilecek yol haritası nasıl olmalıdır?

Öneriler ve izlenecek yol haritası şöyledir:

- İş birliği ve koordinasyona yönelik oluşturulacak bir üst kurul veya ortak bir yapı ile belirlenecek prensiplerin ardından bölgesel koordinasyon kurulları oluşturulmalıdır.
- Ortak insani yardım masaları oluşturularak yardım faaliyetleri gerçekleştiren kurum ve kuruluşların gerçekleştirdiği faaliyetlerin muhteviyatı ve çeşitliliği konusunda verilerinin ortak noktada toplanarak kurumlar arasında aynı muhtevaya sahip faaliyetin gerçekleştirilmemesi ve etkinliğin sağlanmasında koordinasyon sağlanmalıdır. Bu noktada Dışişleri Bakanlığı talimatlarıyla yurtdışında yapılan yardımlardan Büyükelçiliklere bilgi verme zorunluluğu olması önerilmiştir.
- Tüm paydaşları içerecek koordinasyon mekanizması oluşturulmalı ve disiplinler arası eşgüdüm ve bütünleşik bir sistem olmalıdır.
- İnsani yardım faaliyeti yürüten kurum ve kuruluşlar arasında ortak bir veri bankası oluşturulmalı, her kurum ve kuruluşta bilgi teknolojileri, ulusal ve uluslararası koordinasyon birimleri oluşturulmalı ve bu birimlere personel tahsis edilmelidir.
- Türkiye’nin insani yardım çalışmalarında verilerin görünürlüğünü artırmak pozitif imaj yaratacaktır. Böylece Türkiye’nin insani yardım alanında imajının artması hem ulusal hem uluslararası iş birliğin alanlarını artıracabilecektir.



- Sudan sel felaketi, Yemen krizi ve Suriye konut projesi gibi ortak hareket sergilenen çalışmalardaki gibi belirlenen hedefe yönelik bir birliktelik sağlanmalıdır.

Tüm katmanlar (yerel, ulusal ve uluslararası) arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla yeni kurulacak bir üst yapıya ihtiyaç var mıdır? İhtiyaç varsa bu yapı devlet veya devlet-dışı aktörlerin inisiyatifinde mi olmalıdır?

Her yılın sonunda insani yardım çalışmaları yürüten kurum ve kuruluşlar TİKA'ya bilgi paylaşmaktadır. Ancak bu paylaşımı koordinasyon olarak nitelendirilmek mümkün değildir. Bu bilgi paylaşımı özellikle insani yardım çalışmalarının finansal kısmını içermektedir.

Üst yapıya yönelik ihtiyaca dair görüşler şu şekilde belirginleşmektedir:

- Türkiye'de insani yardım çalışmaları yürüten kurum ve kuruluşlarını daha hızlı entegre edecek bir yapıya ihtiyaç bulunmaktadır. İnsani yardım çalışmalarının sivillliği perspektifinde kamu kurumlarının idaresinde bir üst yapı tartışmalı bir konudur. Bu yapı ile alakalı olarak devlet ile sivil toplumunun iç içe bulunması siyasi iktidarla ilişkili olarak sürdürülebilirlik konusunda soru işaretleri barındırmaktadır. Bu ise yapının devamlılığı hususunda risk barındırmaktadır.
- Koordinasyonun eşitler arasında sağlandığı göz önüne alınarak üst yapıya ihtiyaç bulunmamaktadır.
- İnsani yardım çalışmalarında koordinasyonun sağlanması amacıyla koordinasyon kurulu kurulması önerilmektedir. Böylece bilgi paylaşımının, ortak eylem planlarının sağlanması ve karşılıklı etkileşim mümkün olabilecektir. Ülkemizde yapılan insani yardımların büyük bölümü yurtdışı faaliyetlerinde bulunmaktadır. Dolayısıyla bizim koordinasyondan kastımız yurtdışı operasyonlarının koordinasyonudur.

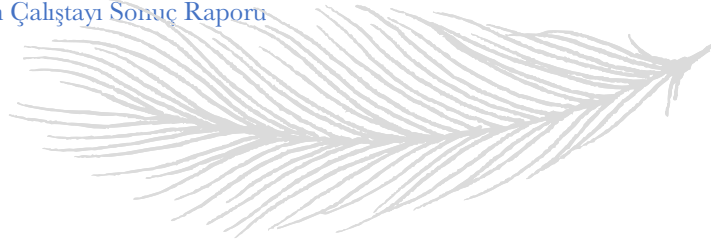
Eğer ihtiyaç bulunmakta ise bu yapının sorumluluğunun kime verileceği hususunda ise öneriler şöyledir:

- Sivil toplum kuruluşlarının personellerinin aktif katılımı ile bir yapı meydana getirilmesi gerekmektedir. Örnek olarak yapı, kalkınma ajansı veya kent konseyi modeli ile oluşturulmalıdır.
- Çatı bir yapıya ihtiyaç vardır. Ancak işlevsel olması için bağımsız bir yapı şeklinde Cumhurbaşkanlığı himayelerinde bir

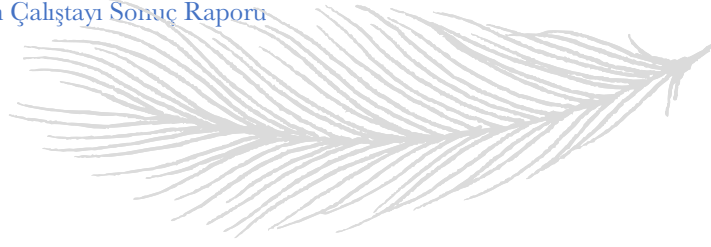


ajans/başkanlık/koordinasyon ofisi kurulabilir. Bu çatı yapı, kurum ve kuruluşların bağımsızlığını koruyacak biçimde koordinasyonu sağlamalıdır. Aksi halde mevcut faaliyetleri olumsuz etkileyebilir. Mevcut durumda ise TİKA, AFAD veya Türk Kızılay bu koordinasyonu sağlaması mümkündür. Bu mümkün değilse önümüzdeki süreçte yukarıda ifade edildiği üzere Cumhurbaşkanlığı himayesinde bir yapı kurulabilir. Bu yapı, yurtiçi ve yurtdışı tüm insani yardım faaliyetlerindeki koordinasyonu sağlamalıdır. Kurulacak bu yapıdaki inisiyatif paydaşlar arasında paylaştırılması işlevsel olacaktır.

- AFAD ve TİKA üzerinden bu koordinasyonun sağlanması istenilen bir durum olmasına rağmen özellikle kriz zamanlarında AFAD ve TİKA'nın kendi projelerini bir kenara bırakılıp koordinasyona enerjisini vermesi gerekmektedir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının içerisinde koordinasyonu sağlayacak bir alt birimin oluşturulması önerilmiştir. Fakat ilgili kurumun doğrudan üst idare pozisyonunda olmayacağı, sadece ilgili kurum ve kuruluşları bir araya getirmesinin yeterli olacağı bir yapının teşkil edilmesi önerilmiştir.



ÇALIŞTAY FOTOĞRAFLARI



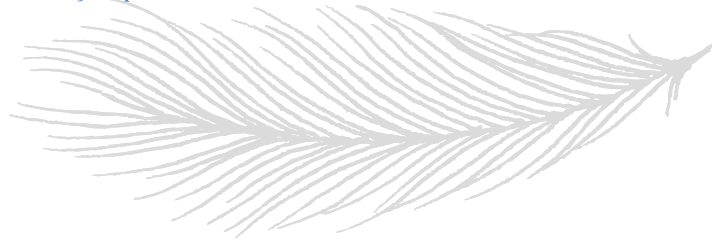
İnsani Yardım Çalışmalarında Konsept Tespiti ve Gelişimi Çalışma Grubu



İnsani Yardım Çalışmalarında Verilerin Paylaşımı ve Analizi Çalışma Grubu



İnsani Yardım Çalışmalarında Koordinasyon Çalışma Grubu



T.C. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Adres: Güvenevler Mah.
Cinnah Cad. No: 16
Çankaya/ ANKARA
Tel : 0(312)906-1313
e-posta : ulisa@ybu.edu.tr
Web Sayfası : www.ybu.edu.tr/yulisa/

©2021 ULİSA